

Střední Čechy a metalurgie bronzu doby bronzové

Markéta Augustýnová

CHARAKTER OBLASTI

Střední Čechy – centrální sídelní oblast uvnitř prstence hraničních pohoří – náleží spolu se severozápadními a jižními Čechami (cf. *Augustýnová 2016b; v tisku*) k územím s vyšším počtem dokladů metalurgie bronzu doby bronzové. Zahrnuje hustě zasídlené okolí středního toku Labe a horního toku Vltavy, vymezeného prstencem nižších vnitrozemských pohoří, a napojené sídelní komory Berounska, Mladoboleslavska, středního Povltaví a částečně také Rakovnicka. Střední Čechy disponují strategickou výchozí polohou s poměrně rovnoměrnými vzdálenostmi k významným ložiskům kovových surovin (zejména mědi, částečně cínu) nacházejícím se v rámci vnějších i vnitřních pohoří, stejně jako k lokálním výskytům, které mohly v minulosti hrát rovněž významnou roli. Jako komunikační spojnice nejen k těmto zdrojům, ale i jako důležitý článek v procesu distribuce výrobků si lze dobře představit přítomné velké řeky.¹

DĚJINY BÁDÁNÍ

Některé středočeské doklady metalurgie byly publikovány v tematických pracích soupisového rázu – např. kadluby kolektivem J. Blažek, M. Ernée, L. Smejtek (1998), depoty souhrnně například B. Bath-Bílkovou (1973), J. Blažkem, L. Gálem, L. Smejtkem, I. Vojtěchovskou (2003), V. Mouchou (2005), O. Kytlicovou (2007) či L. Smejtkem, M. Lutovským, J. Militkým (2013). Problematiky středočeské metalurgie se dotýkají také specializované studie o konkrétním nálezu metalurgické povahy (*Čtverák – Smejtek – Stolz 2000; Kuchařík – Švácha 2007; Slabina – Smejtek 2005; Smejtek 1994; 2002*), další prameny byly uveřejněny jako jednotliviny v publikacích věnujících se lokalitám, v katalogích sbírek apod. Kapitoly o nalezených dokladech metalurgie bronzu na území hlavního města obsahuje velkoryse pojatá výkladová encyklopedie *Pravěká Praha (Lutovský – Smejtek a kol. 2005)*; text charakteru kompendia představuje svým širším přesahem ojedinělý počín ve snaze o určitou formu syntézy tématu metalurgie doby bronzové v Čechách. Otázce potenciálního získávání surovin barevných kovů (mědi) ve středočeské oblasti (zejména na Příbramsku) se věnovali O. Kytlicová (1976; 1982), V. Huml a B. Studničná (1984), J. Kudrnáč (1987), J. Blažek, M. Ernée, L. Smejtek (1998), M. Lutovský a L. Smejtek (2005).

TEORETICKÁ A METODICKÁ VÝCHODISKA

Za **doklady metalurgie** lze považovat řadu specifických artefaktů a ekofaktů² odpovídajících některému z článků **operačního řetězce procesního modelu metalurgie**.³ Jde o kamenné mlaty s oběžným žlábkem, špičáky, surovinu (tj. rudu), pražící a tavicí pece se vsázkou, strusku, dyzny, tyglíky, kadluby, odlévací jádra, měděný materiál (tj. polotovary – ingoty): nákrčníkovité hřivny, žebra a plankonvexní ingoty, interpretace složitěji uchopitelný „šrot“ – depoty zlomků, dále kasiterit, kladívka, kovadlinky, tyčinkovitá dlátka, pilky, razidla, rydla, brousky apod., slitky, kapky a rezidua kovu, nálitky (tj. výrobní odpad), nepovedené kusy a polotovary artefaktů, artefakty organické povahy související s metalurgií, jako jsou konstrukce úpravnických zařízení, a potažmo vzato také samotné bronzové artefakty.

¹ Tato studie vznikla za podpory projektu SGS-2016-064 „Kategorie účelu artefaktů a sociální organizace na příkladu metalurgie bronzu doby bronzové v krajinném kontextu“.

² *Podborský 1974, 67; Jockenhövel 1986; Eibner 1992, 15; Tylecote 1992, 20–25, 35–42; Ottaway 1994; Jirán 1995, 587–594; Blažek – Ernée – Smejtek 1998, 34–37; Harding 2000, 214–228, 237–238; Salaš 2005, 126–130; Pančíková 2008; Stöllner et al. 2010; Goldenberg et al. 2011; Martin 2014, 313, 315.*

³ *Bartelheim – Niederschlag 1999, 294–296; Budd – Taylor 1995, 134; cf. Sellet 1993, 106–112; Ottaway 1994, Abb. 3, 31–52, 89–104, 111–140; 2001, 90–101; Pančíková 2008; Stöllner 2014, 133.*

Teoretická a metodická východiska byla podrobněji publikována již na jiném místě (cf. *Augustýnová 2015; 2016a*, 4, 10, 13–14; *2016b*, 56–58, 61). Ve stručnosti lze uvést, že předkládaná studie si klade za cíl posoudit systém organizace metalurgie na vymezeném území. Pokouší se **1)** stanovit relevantní místa spojená s metalurgickými procesy, **2)** identifikovat, které fáze metalurgického procesu zde probíhaly, a tímto prostřednictvím zjistit, zda-li existovala nějaká forma specializace, **3)** řešit chronologicko-prostorovou (dis-)kontinuitu projevů metalurgie v oblasti středních Čech, **4)** určit jaký zde měla relativní rozsah a intenzitu, **5)** hledat centrální a periferní oblasti a **6)** vyslovit se tak k otázce tzv. metalurgických center. Současně se **7)** zaměřuje na revizi modelů spojujících metalurgickou výrobu s elitním prostředím, o němž se uvažuje, že zabezpečovalo celý systém výroby, potažmo ověřuje předpokládanou spjatost metalurgie s hradišti jakožto ústředními místy produkční a distribuční povahy (posuzuje výskyt dokladů metalurgie v rámci různých typů sídlištních areálů a kontextů a přítomnost „elitních artefaktů“). Zabývá se **8)** vazbou výrobních či distribučních míst metalurgie na sídelní síť a **9)** potenciální zdroje kovových surovin.

S prameny se zachází ve dvou rovinách – „optimistické“ a „pesimistické“, které umožňují určitou formu kritického srovnání a validace. Stručně nastíněno: „optimistická“ varianta zahrnuje do analýzy prameny ze zájmových **depotů** (obsahujících především materiálové polotovary – ingoty a metalurgické pomůcky), „pesimistická“ forma depoty víceméně nezahrnuje z důvodu úskalí rozmanitých interpretačních názorů, které připouštějí různé náhledy na jejich účel. Do „optimistické“ roviny jsou depoty zařazeny podle teze, jež je spatřuje jako možný (?) nepřímý indikátor metalurgické výroby v nepřilíh vzdáleném okolí jejich deponování i za situace, kdy bude účel jejich uložení interpretován převážně v symbolické rovině. A to na základě obsahu nástrojů, kterými komunita uloživší depot disponovala v „praktické“ sféře metalurgie v nedalekém (?) sídlištním areálu (cf. *Nessel 2012*, 145). Doklady metalurgie bronzu jsou také kriticky kategorizovány do **hierarchických úrovní spolehlivosti výpovědi o svém účelu** podle své povahy a nálezového kontextu. Další poznámky nutné pro pochopení metodického přístupu jsou uvedeny na příslušných místech článku.

SYNTÉZA POZNATKŮ O METALURGII BRONZU VE STŘEDNÍCH ČECHÁCH

Ve středních Čechách jsou přítomné především **sekundární doklady metalurgie**, ale snad také doklady **primární(?)** (viz *tab. 1 a 2*). Z hlediska zastoupení jednotlivých fází operačního řetězce metalurgie byly zaregistrovány meziprodukty mezi hutnictvím a slévačstvím (ingoty v podobě nákrčníkovitých hřiven, žeber a plankonvexních ingotů), slévačství (kadluby, odlévací jádra, tyglíky, výlitky tyglíků?, dyzny, amorfní slitky, nálitky, polotovary, strusky?, slévačské pícky?, šrot ve formě zlomkových depotů), kovářství, kovotepectví a cizelérství (kladívka, kovadlinky, kolky a razidla). V současnosti z regionu nejsou známy žádné doklady hutnictví, pochybnosti vzbuzují některé artefakty někdy spojované s primární úpravou suroviny – rudniny (mlaty s oběžným žlábkem? cf. *Augustýnová 2016b*, 69–71) (*obr. 1–4*).

Celkově bylo k r. 2017 ve středních Čechách evidováno **137 lokalit s 229 doklady** (*tab. 2, graf 1, mapa 1–4*) **metalurgie** bronzu doby bronzové.⁴ Počtem pramenů dominuje mladší doba bronzová (**45**), které se množstvím přibližuje období starší doby bronzové (**35**). Po značném odstupu následuje pozdní doba bronzová (**18**), doplňovaná doklady z intervalu mladší až pozdní (**11**) a střední až mladší doby bronzové (**9**). Marginální zastoupení mají období Br A2/B1 (**2**), střední doba bronzová (**1**) a intervaly střední až pozdní doba bronzová (**2**). Některé doklady metalurgie bronzu není možné blíže časově specifikovat (**14**).

Pokud provedeme kritické posouzení a výběr dokladů metalurgie na základě jejich výpovědní hierarchie (tj. nezapočítáme-li depoty a další interpretačně problematické předměty), lze se opřít o **59 lokalit se 129 doklady**.⁵ Trend v rozložení dat zůstává do značné míry stejný jako u předchozího pohledu na pramennou základnu – výrazně převažuje mladší doba bronzová (**25**), s větším rozdílem pak pozdní doba bronzová (**11**) s intervalem mladší a pozdní doby bronzové (**8**). Razantní změnu však představuje pokles dokladů metalurgie ze starší doby bronzové (**5**), která se počtem nyní dostává na úroveň nečetné

⁴ Vícečetné doklady z depotů typu materiálových polotovarů (nákrčníkovité hřivny, žebra, plankonvexní ingoty) jsou započítávány jako jeden celek s výjimkou metalurgických nástrojů (kladívka, kovadlinky, dlátka apod.). Do celkové analýzy byly také zahrnuty tzv. mlaty s oběžným žlábkem, které mohou mít multifunkční účel. Na základě nálezových kontextů těchto kategorií nálezů lze důvodně pochybovat o jejich přímé souvztažnosti s procesem metalurgie. Byly však evidovány pro kritický přehled.

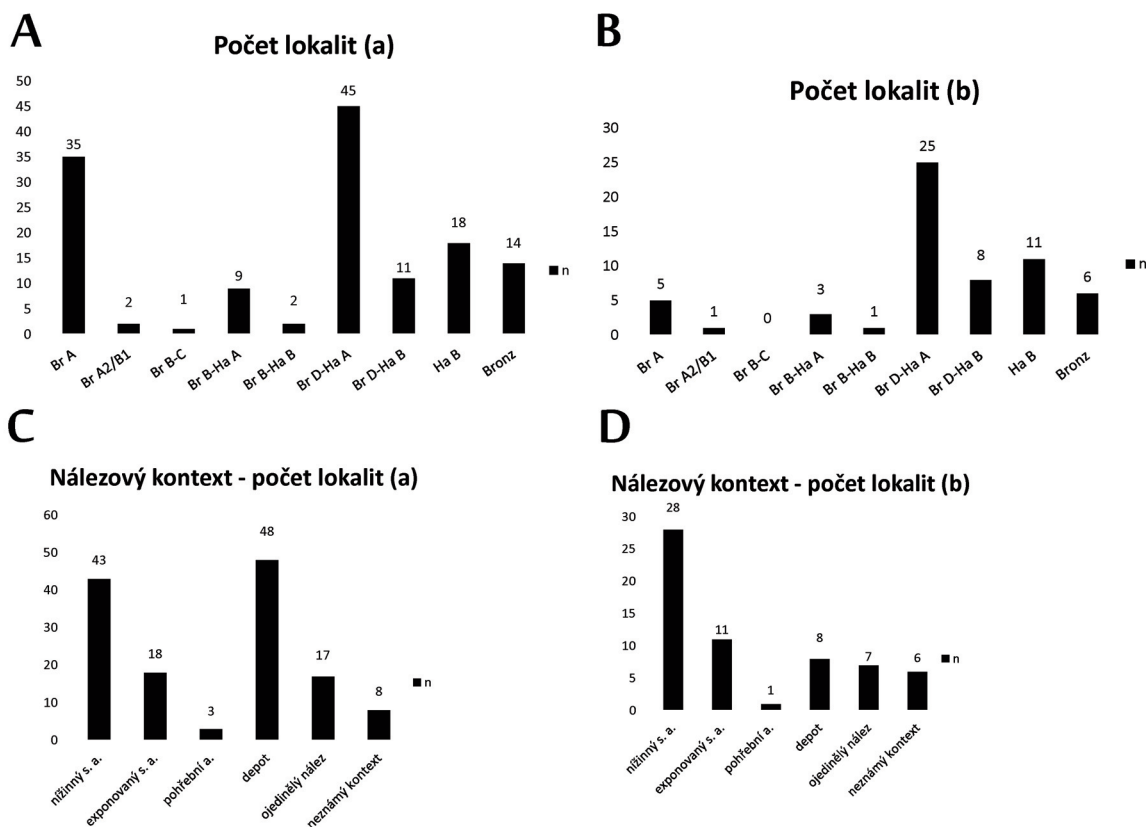
⁵ Jako výjimka jsou zde rovněž zahrnuty metalurgické nástroje z depotů. Depoty jsou prakticky jedinými kontexty – zdroji původu těchto významných, ale nečetných druhů pramenů metalurgie s vyšší hierarchií spolehlivosti určení svého účelu, a nebylo by tedy vhodné je opomíjet.

Procesní model metalurgie	Limity a potenciál výpovědi dokladů metalurgie							
	Mobilita pramenů v hierarchii analytických kategorií							
	Primární prameny (hierarchie I)		Sekundární prameny (hierarchie II a – známý kontext, b – nejistý kontext: povrchové sběry, ojedinelý náleží aj.)		Terciární prameny (hierarchie III; III a - depoty s ingoty, kovářskými nástroji, odpadem)			
Těžba ↓	Těžební areál Ruda	datovatelné stavební konstrukce	Těžební areál	s přítomností dalších dokladů metalurgie	Těžební areál	indicie: sídelně-topografická analýza		
	Špičáky	těžební areál + další indicie	Špičáky	s přítomností dalších dokladů metalurgie	Špičáky	depoty		
	těžební areál, s přítomností rudy	multifunkční účel		Mlaty s oběžnými žlábkami		těžební areál	multifunkční účel	
Primární úprava rudy ↓	Prádla	datovatelné stavební konstrukce	Prádla	s přítomností dalších dokladů metalurgie	Mlaty s oběžnými žlábkami Hrubé otloukače Drtící podložky	multifunkční účel		
	Pražící pece	se vsázkou	Ruda	s přítomností dalších dokladů metalurgie				
Hutnění ↓	Pece	se vsázkou	Tyglíky	alternativa peci; s rezidui kovu, chemicky analyzované	Struska Ruda	nespecifikovaná depoty		
	Tyglíky	in situ; alternativa peci; s rezidui kovu, chemicky analyzované						
	Struska	chemicky analyzovaná	Ruda	s přítomností dalších dokladů metalurgie			Měděné polotovary - nákrčník, hřívny, žebra, plankonvexní ingoty	depoty (hierarchie IIIa)
			Měděné polotovary - viz terciární prameny	s přítomností dalších dokladů metalurgie			Kapky taveniny Rezidua bronzoviny	potenciálně různá geneze (tj. sekundární natavení)
Slévání ↓	Pece	se vsázkou	Tyglíky	s rezidui kovu, chemicky analyzované	Struska	nespecifikovaná		
	Struska	chemicky analyzovaná						
			Kadluby Fixační kolíčky Odlévací jádra Odlévací lžice Dyzny Polotovary předmětů Výrobní odpad - amorfní slitky, nálitky, výlitky kanálků Nepovedené předměty	s rezidui kovu, chemicky analyzované			Odlévací lžice Dyzny	multifunkční účel
				sítelný kontext			Polotovary předmětů Výrobní odpad - nálitky, výlitky kanálků Nepovedené předměty	depoty
							Kapky taveniny Rezidua bronzoviny Grafit	různá geneze (sekundární natavení) multifunkční účel
Cizelování ↓			Tyčinkovitá dlátka		Tyčinkovitá dlátka	depoty		
			Pilky	multifunkční účel	Pilky	multifunkční účel		
Kování, Tepání			Kladívka	sítelný kontext	Kladívka	depoty		
			Kovadlinky		Kovadlinky			
Zdobení			Razidla/kolky	multifunkční účel	Razidla/kolky	depoty		
			Rydlá, tyčinkovitá dlátka		Rydlá, tyčinkovitá dlátka			

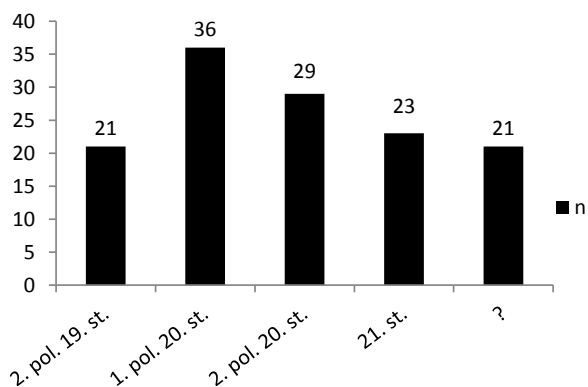
Tab. 1. Hierarchie výpovědi dokladů metalurgie

zastoupených intervalů Br A2/B1 (1), střední až mladší (3) a střední až pozdní doby bronzové (1). Jen obecně do doby bronzové je, při tomto úhlu nazírání na prameny, datovatelných 6 lokalit⁶ (tab. 2, graf 1, mapa 1–4).

⁶ Je třeba podotknout, že většina dokladů metalurgie bronzu není příliš chronologicky citlivá a je nutné se obracet na informace nesené jinými prameny z nálezového kontextu. Pokud doklady pocházejí z polykulturní lokality (týká se naprosté většiny evidovaných), nemusí být jejich chronologické určení vždy zcela spolehlivé (např. tyglíky, dyzny).

Graf 1. A – celkový počet lokalit s potenciálními doklady metalurgie bronzu ve středních Čechách bez aplikace kritiky pramenné základny (a); B – po aplikaci konečné kritiky pramenné základny (b); C – nálezový kontext potenciálních dokladů metalurgie ve středních Čechách ze všech horizontů doby bronzové před aplikací kritiky pramenné základny (a); vysvětlivky: a. = areál, s. a. = sídlištní areál; n = počet lokalit; D – po aplikaci konečné kritiky pramenné základny (b); vysvětlivky: a. = areál, s. a. = sídlištní areál; n = počet lokalit

Graf 2. Nárůst pramenné základny potenciálních dokladů metalurgie ve středních Čechách

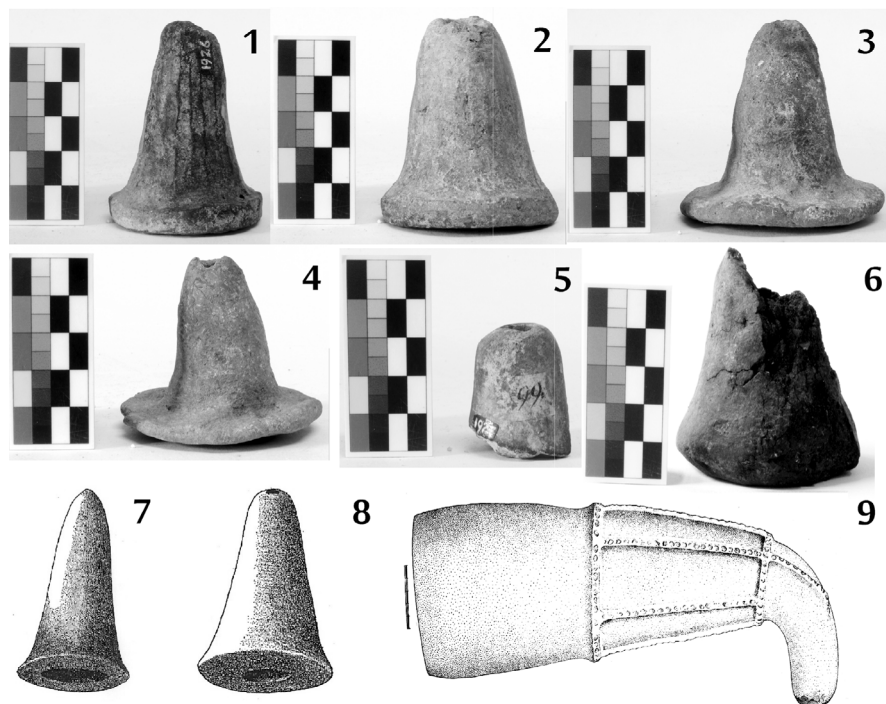
stroje a zbývající kontexty sestávají z 1 pohřebního areálu, 7 ojedinelých nálezů a 6 nálezů o neznámém nálezovém kontextu (tab. 2, graf 1, mapa 1–4).

Zaměříme-li se na srovnání jednotlivých horizontů doby bronzové, je v mladší době bronzové evidentní značný nepoměr mezi nížinnými (16) a exponovanými (5) sídlištními areály ve prospěch těch druhých.⁷ Ostatní horizonty mají vyrovnané poměry mezi těmito dvěma kontexty. Kritický pohled na

Uplatníme-li první metodu pohledu na data, nejvíce lokalit s doklady metalurgie představují sídelní kontexty. Převažují nížinné sídlištní areály (43) nad areály v exponovaných polohách (18). Mnoho pramenů také tvoří součást depotů (48 – z toho 3 se nacházely na nížinném sídlišti, 6 v rámci exponovaných sídlišť a 2 v prostoru pohřebních areálů). Dále byly zachyceny přímo v pohřebních kontextech (3), v podobě ojedinelých nálezů (17) a některé nemají k dispozici známý kontext (8) (tab. 2, graf 1, mapa 1–4).

Při aplikaci druhé metody se rovněž ukazuje shodná struktura kontextů. Viditelná zůstává převaha nížinných sídlištních areálů (28) proti areálům exponovaným (11). Obsahem 8 depotů (1 na exponovaném sídlištním areálu) byly metalurgické nástroje a zbývající kontexty sestávají z 1 pohřebního areálu, 7 ojedinelých nálezů a 6 nálezů o neznámém nálezovém kontextu (tab. 2, graf 1, mapa 1–4).

⁷ V potaz je zapotřebí vzít ve skutečnosti reálně menší množství lokalit exponovaného typu vůči převaze nížinných sídlišť. Komparaci je však nutné provést z objektivního hlediska k posouzení výhradní prezenze/absence či převaha buď jen na jednom, nebo druhém typu lokalit.

Obr. 1. Dyzny – 1–5 Slaný I, 6 Vraný-Čertovka (foto M. Augustýnová), 7 Řivnáč (bez měřítka; Pič 1899, tab. 45:23), 8 Praha-Liboc (bez měřítka; podle Pič 1899, tab. 42:17), 9 Praha-Ruzyně (podle Kuchařík – Švácha 2007, tab. 8)

data umožňuje ověření těchto struktur a ve výsledcích ukazuje shodné trendy (tab. 2, graf 1, mapa 1–4). Víceméně totožný obraz je pozorovatelný v severozápadních Čechách, které představují druhou oblast, kde také takovouto komparaci umožňuje relativní četnost nálezové základny (cf. Augustýnová v tisku).

Nárůst pramenné základny zobrazuje graf 2. Četnost nálezů je v tomto dlouhodobě archeologicky zkoumaném regionu za celou dobu reflektovaného zájmu o archeologické památky více méně konstantní, jen o něco vyšší množství spadá do 1. pol. 20. století.

PROSTOROVÝ KONTEXT LOKALIT, VZTAH K SÍDLIŠTNÍ SÍTI A LOŽISKŮM SUROVIN

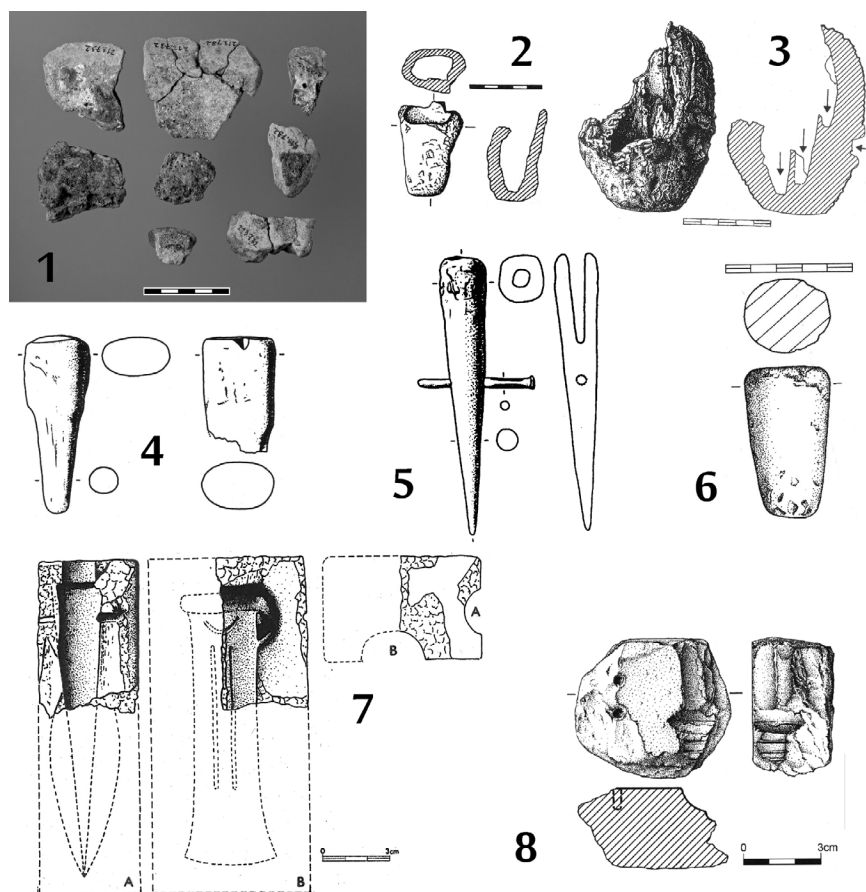
K excerpci⁸ zdrojů surovin barevných kovů (mědi a cínu) byly využity geologické ložiskové soupisy (Kratochvíl 1957; 1958; 1960; 1961; 1962; 1963; 1964; 1966; Tuček 1970). Pozornost byla věnována jak historicky známým dolům s vydatnějšími ložisky, tak menším výskytům surovin, které mohly být potenciálními (doplňkovými) a lokálně dostupnými zdroji (cf. Farkaš 1983, 21–22; Harding 2000, 197–199; Kienlin – Stöllner 2009, 81, 90; Kytlicová 1976, 100–101, 109). Vyhledávány byly termíny „cín, kasiterit, zwitter, cínové rudy“, u rud měděných „měď, chalkopyrit, malachit, azurit, tetraedrit, kuprit, chalkozin, bornit, covellin, měděné rudy“ (cf. Cierny 2008, 26; Chmelíková 2017, 26–33; Farkaš 1983, 21–22; Frána – Chvojka – Fikrle 2009, 112; René 1990, 66, 84).

Historicky známé měděné doly se nacházejí především na Příbramsku a dále v okolí Kutné Hory, Českého Brodu a Sázavy, výskyty mědi kromě těchto oblastí jsou potom geologicky zaznamenány také na Kladensku, v pražské oblasti, Rakovnicku, Berounsku, ve středním Povltaví, benešovské a vlašimské pahorkatině a na okraji Hornosázavské pahorkatiny. Lokální výskyty cínu jsou dostupné na Příbramsku, Kutnohorsku či Černokostecku (viz příslušná hesla v soupisech Kratochvíl 1957; 1958; 1960; 1961; 1962; 1963; 1964; 1966; Tuček 1970).

Lokality starší doby bronzové a také jejího přechodu ke střední době bronzové se převážně nacházejí v prostoru staré sídelní oblasti v Polabí a dolním Povltaví v pražské oblasti a Dolnooharské tabuli ve vazbě na obě velké řeky. V menší míře jsou rovněž zastoupeny v dalších oblastech (Rakovnicko, Berounsko). Většinou nepřekračují rámec sídelní sítě,⁹ v některých případech se vyskytují na jejím okraji či marginálně i mimo její rozsah. Několik lokalit s doklady metalurgie se nalézá poblíž (do 10 km) málo

⁸ Podrobněji k metodice s přehledem dalších prací s metodickým přesahem cf. Augustýnová 2016, 8–9, 13–14.

⁹ Při sídelně-kartografické analýze bylo překročeno k vymapování pozitivních katastrů se sídelními a pohřebními aktivitami excerpanými z Archeologické databáze Čech (cf. Dreslerová – Kočár – Chuman 2016)

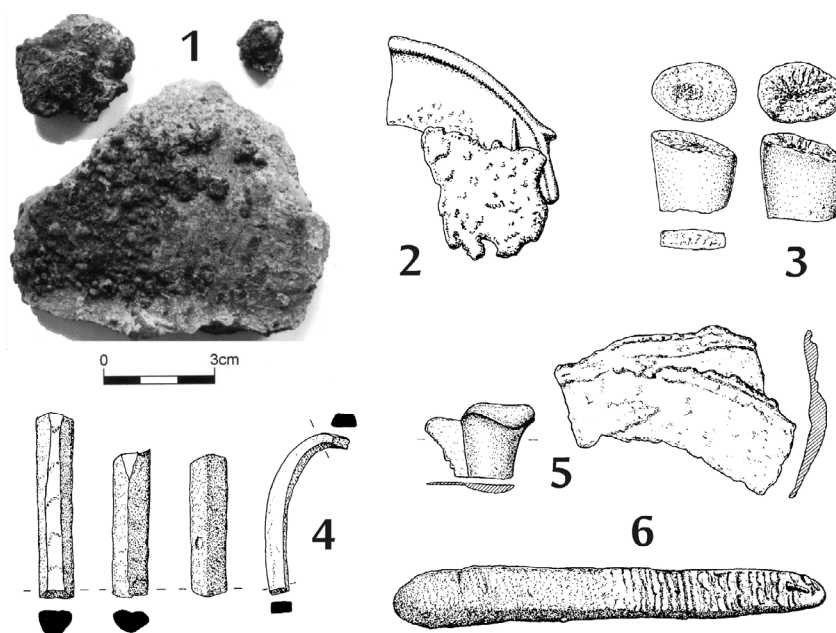
Obr. 2. Tyglík – 1 Praha-Čakovice (foto Muzeum hl. m. Prahy); vylitky tyglíků – 2 Nečín II (podle Smejtek 1994, obr. 2:4–5), 3 Plešivec VI (podle Slabina – Smejtek 2005, obr. 1:1); jádra – 4 Tetín I (bez měřítka; podle Blažek – Ernée – Smejtek 1998, Taf. 29:124), 5 – Praha-Vokovice II (bez měřítka; podle Blažek – Ernée – Smejtek 1998, Taf. 35:184), 6 – Kněžves (podle Smejtek 2011, obr. 175); kadluby – 7 Praha-Bohnice I, a (podle Hájek – Moucha 1985, obr. 6:5), 8 Kněžves (podle Smejtek 2011, obr. 173)

významných lokálních ložisek cínu v okolí Kutné Hory a Kostelce nad Černými lesy. Jinak jsou vzdáleny až 40–80 km od bohatých ložisek cínu v okolních regionech (v Krkonoších – dosažitelné z lokalit ve středním Polabí; Krušných horách a Slavkovském lese – z lokalit v pražské oblasti, z Kladenska, Rakovnicka a Berounska). Významnější historicky známé doly na měď se ve vztahu k lokalitám s metalurgickou aktivitou nacházejí mezi Českým Brodem a Kostelcem nad Černými lesy ve vzdálenosti do 5–10 km, lokální výskyty jsou pak v blízkosti lokalit na Kladensku, v oblasti města Prahy, Kolínsku či Rakovnicku vždy dostupné do 10 km.

Minimum lokalit ze střední doby bronzové je lokalizovaných v hustě osídleném okolí Prahy a na Kladensku. Lokální ložiska mědi jsou v dosahu do 5 km, ložiska cínu pak do 30 km na regionální (Příbramsko, Černokostecko) a 60 km na nadregionální úrovni (Krušné hory). V intervalu střední–mladší doby bronzové se lokality soustřeďují v sídelní oblasti Polabí, některé nalezneme také v okolí Prahy a středním Povltaví, víceméně v rámci sídelní sítě (zejména v mladší fázi). Doklady metalurgie mají vztah k lokálním výskytům mědi (5–20 km), k významnějším ložiskům jen na Příbramsku (do 10 km) a kolem Českobrodsku a Kutnohorska (do 15 km). Vzdálenosti lokalit ve středním Polabí a v pražské oblasti k ložiskům cínu se pohybují do 20 km (lokální výskyty na Kutnohorsku a Černokostecku) a 60–80 km (Krkonoše). U lokalit na Mělnicku pak 20–30 km k lokálním výskytům mědi ve východní části Ralské pahorkatiny a v případě cínu mezi 40–50 km (Krušné hory). Nízký počet lokalit intervalu střední–pozdní doby bronzové nalezneme na Rakovnicku a v okolí Prahy. Vzdálenost k lokálním ložiskům mědi nepřesahuje 5 km, k ložiskům cínu 40 km (Černokostecko) a k cínovým nadregionálním 60 km (Krušné hory, Slavkovský les).

Doklady metalurgie bronzů v mladší době bronzové jsou rozšířeny v Polabí, na Kladensku, v horním a středním Povltaví, na Berounsku a Mladoboleslavsku. Většinou nepřekračují hranice sídelní sítě, částečně se vyskytují na jejím okraji. Lokality můžeme nalézt poblíž lokálních ložisek mědi (5–15 km), dále pak také u významnějších ložisek na Kutnohorsku (do 5–10 km), Českobrodsku (5–10 km), Příbramsku (5–20 km). Na Příbramsku a Černokostecku s lokálními cínovými výskytů se vzdálenost metalurgických lokalit pohybuje mezi 10–20 km. Lokality Berounska a středního Povltaví mají nejbližší k významným ložiskům cínu ve Slavkovském lese (70–90 km), lokality v dolním Povltaví a Dolnooharské tabuli k těm v Krušných horách (40–80 km) a ve středním Polabí k ložiskům v Krkonoších (80–90 km). Lokality

Obr. 3. Rezidua kovu – 1 Kněževy, b–c (podle Smejtek 2011, 233, fototab. 13:5.1–3); poloroztavený předmět – 2 Velvary (bez měřítka; podle Kytlicová 2007, Taf. 55:80); nálitky – 3 Velvary (bez měřítka; podle Kytlicová 2007, Taf. 56:83–84); polotovary – 4 Velvary (bez měřítka; podle Kytlicová 2007, Taf. 54:27–30); nálitek a poloroztavený předmět – 5 Plešivec I (bez měřítka; podle Kytlicová 2007, Taf. 34:10–11); tyčinkovitá hřívna – 6 Klobuky (bez měřítka; podle Kytlicová 2007, Taf. 57B:17)

mladší–pozdní doby bronzové můžeme nalézt na území města Prahy, Berounsku a ojediněle Mělnicku. Ostatní charakteristiky zůstávají stejné jako v mladší době bronzové.

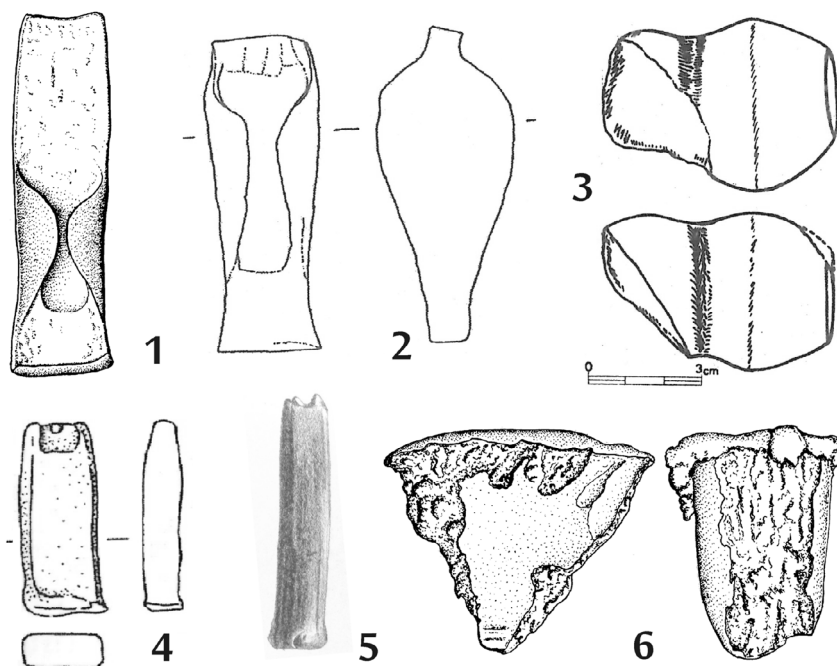
V pozdní době bronzové se dosud známé metalurgické aktivity objevují v Polabí, dolním Povltaví a ojediněle na Berounsku. Nacházejí se v rámci sídelní sítě, jen na Mladoboleslavsku mimo její rozsah. Co se vztahuje k lokalitám k ložiskům mědi týče, na Kolínsku jsou dosažitelná větší ložiska do 10 km, v Pražské oblasti menší výskyt do 5 km (podobně na Berounsku), ostatní lokality do 20 km od výskytů. K získávání cínu jsou pro dolní Povltaví jeho nejbližší ložiska dostupná v Krušnohoří (40–50 km), pro oblast Kolínska v Krkonoších (70–80 km), přičemž k lokálním výskytům na Černokostecku se lze dostat do 20 km.

Zajímavým příspěvkem k úvahám o potenciálním rozsahu mobility metalurgů (a tedy dosažitelnosti zdrojů) mezi středními a severozápadními Čechami by mohlo být východisko plynoucí z petrografické analýzy několika kadlubů ze Zvoleněvsí, okr. Kladno. Nejbližší zdroje některých použitých hornin (navíc zřejmě těžených ve větší hloubce) se mají nacházet podle určení až v 70 km vzdálené oblasti Krušnohoří. Pravděpodobně se do středních Čech dostaly už v podobě finálního výrobku. Některé z kadlubů navíc sloužily k odlévání jehlic typu Ervěnice, značně rozšířených v podhorském prostoru severozápadních Čech (Ernée – Smejtek 1997, 197–198).

PROBLEMATIKA METALURGICKÝCH CENTER A ELITNÍHO PROSTŘEDÍ VE VZTAHU K METALURGII BRONZU

Při posuzování relativního rozsahu a intenzity metalurgické produkce a centrálních a periferních oblastí lze také vyhledávat tzv. metalurgická centra (cf. Budd – Taylor 1995, 137; Blažek – Erneé – Smejtek 1998, 34–36). Model metalurgických center by měl odrážet sídliště s intenzivnější a profesionalizovanější výrobou, jak nížinného, tak exponovaného charakteru. Prokázat takové struktury je, nejen z důvodu nízké četnosti exkavovaných dokladů metalurgie, ale také jejich multifunkčního účelu a omezené chronologické citlivosti, dosti obtížné. Přesto je po upravení tohoto modelu možné pokusit se vyčlenit určité relevantnější lokality či skupiny lokalit, u nichž lze očekávat intenzivnější aktivitu metalurgické dílny, případně dílen na základě četnosti dostupných dokladů a jejich hierarchie (k metodice podrobněji cf. Augustýnová 2016b, 56–57). Za tzv. modifikovaná metalurgická centra (mapa 5)¹⁰ lze pak tedy považovat **1)** lokality s primárními prameny, **2)** lokality s větším množstvím dokladů metalurgie z jednoho časového horizontu, **3)** lokality s nižším počtem dokladů metalurgie, ale z vícero časových horizontů, **4)** tzv. metalurgické mikroregiony – skupiny prostorově blízkých lokalit s nižším počtem dokladů metalurgie na základě uplatnění prostorové analýzy GIS.

¹⁰ Na základě prostorové analýzy kernel density byly vybrány pouze nejrelevantnější struktury – viz odkaz na metodiku.

Obr. 4. Kladívka – 1 Klobuky (bez měřítka; podle Kytlicová 2007, Taf. 57B:12), 2 Nečín I (bez měřítka; podle Korený – Novák 2004, obr. 3:2), 3 Praha-Bohnice I, a (podle Hájek – Moucha 1985, obr. 3:37); kolký a razidla – 4 Senomaty, b (bez měřítka; podle Stolz et al. 2015, obr. 13:B,52), 5 Praha-Vokovice III (bez měřítka; podle Richlý 1894, Taf. 40:1); kovádlinka – 6 Jarpice (bez měřítka; podle Kytlicová 2007, 167, Taf. 145 B:5)

1) lokality s primárními (?) prameny:

Plešivec I (pícka? s plankonvexními ingoty, poloroztavenými a neroztavenými přeměty – srpy, sekerami a kopím; Br D – Ha A1; Kytlicová 2007, 289–290, Taf. 34 D, 35 A; Smejtek 1984, 135) „Byl zde totiž zpracováván kámen na dláždění zříčený ze skály a posílán do Prahy. Zde našel majitel pozemku Hrdlička z Rejkovic v tavicí peci, jak se později ukázalo – byla zde totiž nalezena jedna jáma, která byla dotčena ohněm a vyplněna popelem a zlomky dřevěných uhlíků, vedle sedmnáctikilového koláče bronzoviny, ze kterého vyčnívaly poloroztavené bronzové předměty, mnoho zlomků, jmenovitě srpů, mezi nimiž se také nacházely některé celé a ze kterých se dostal značný počet do sbírek Zemského musea v Praze“ (překlad, Jelínek 1896, 216).

Plešivec II – (pícka?; Br D – Ha A1; Kytlicová 2007, 290, Taf. 37 A) „Kameníci narazili časně z roku 1886 opět na jednu tavicí pec, při kteréžto příležitosti opět byly, vedle měděných a bronzových slítků, objeveny bronzové předměty: protože ale předměty toho druhu měly být odevzdány správě panství Hořovice, nález dělníci zatajili a rozkradli předměty. Přesto se mně pak podařilo skoupit z tohoto nálezů dva srpy a kus měděné suroviny. Jak jsem zjistil později v létě, byla to tavicí pec, která byla obložena kameny dotčenými ohněm a jilem, který byl zcela propálen do ruda. Její podobu a velikost už jsem nemohl zjistit, protože už byla rozvolčena“ (překlad, Jelínek 1896, 216).

Slaný I? – na Slánské hoře zachycen „výmaz otevřených mísovitých kovoliteckých pícek o hloubce asi 30 cm a průměru kolem 60 cm“; Br A (Jiráň ed. 2008, 47, 60; Moucha 1994, 29).

Tetín I (zahlobená stavba se sekundárními doklady metalurgie – metalurgická dílna?; Ha B3) „Podařilo se mi chatu takového sléváče prokopati. (...) zajel jsem dne 21. listopadu 1918 na Tetín, abych shlédl, co za mě nepřítomnosti se tam událo nového. Lom zatím předhonil moje dřívější vykopávky, narušiv na náležišti č. II. silně popelnatou vrstvu 1.30 m mocnou, která ležela na sterilní hlině, pokrývající kulturní zbytky dob starších. Pod popelem shledal jsem do hloubky 10 cm hlínu do červena vypálenou. Na jižní straně chaty na skalním balvanu ve výši horní hranice popelnaté vrstvy leželo několik hliněných kadelů, pouze snad na slunci sušených a nevládným, vlhkým podzimem úplně rozmočených. Jeden z nich, ač také již na několik částí rozpadlý a dva hliněné roubíky podařilo se zachránit. Je to kadel na slévání bronzových palstávů. (...) Ve vrchních vrstvách popelnatých válelo se množství vypálené mazanice s otisky proutí, jako by chata byla shořela. Blíže její zadní, skalou vytvořené stěny, kde bylo popele jen asi na 0.3 m zvýší, byla okrouhlá jamka o průměru 0.6 m, vyhloubená do červené hlíny. V ní bylo do kruhu rozestaveno pět menších plochých kamenů, přikrytých větší deskou. Když jsme tuto zdvihli, našli jsme pod ní skladiště bronzů ještě neopotřebovaných [pozn. aut.: 2 nánožníky, náramek, 3 soustředné kruhy], jak je měl asi sléváč připravené k rozprodeji, pak tři malé kružce nezpracované bronzoviny a malou jakousi kovádlinku, na níž on patrně tepáním ostříl sekyrky“ (Axamit 1924, 19–20, obr. 3).

Je dosti pravděpodobné, že se (nejen) ve studované středočeské oblasti nacházelo množství míst s pozůstatky primárních pramenů metalurgie. Může o tom svědčit například vyprávění starousedlíků zachycené Františkem Benešem: „Sousedé Libočí a Vokovští povídají, že našli na Hradištech pece na tavení kovů s mnohými škváry (jako v Chrudimi a u Bořetic v Čáslavsku). Já peci těch neviděl; jsou již zaořány; avšak nepochybují, že ,na Hradištech' někdy takové pece bývaly, jakých posud (n. p.) Eskymáci užívají, proto že tu zprávu mám od lidí hodnověrných“ (Beneš 1868, 181). Bohužel relevantnost podobných zpráv je značně nízká, a to jak vzhledem k polykulturnímu charakteru lokalit, tak i obtížnému posouzení skutečné funkce pecí – tj. jejich užití k metalurgii bronzů.

2) lokality s větším množstvím dokladů metalurgie z jednoho časového horizontu:

- střední až mladší doba bronzová:

- Velim (depot)
- Praha Dejvice I, II, III (depoty?)

- mladší doba bronzová:

- Klobuky (depot)
- Chudoplesy (depot)

- mladší-pozdní d. bronzová:

- Kněževs (nížinný sídlištní areál)
- Plešivec III (ohrazený výšinný sídlištní areál)

- pozdní d. bronzová:

- Zvoleněves (nejasný kontext)
- Vepřek (nížinný sídlištní areál)

3) lokality s nižším počtem dokladů metalurgie, ale z vícero časových horizontů:

Nebyly vyčleněny žádné lokality.

4) metalurgické mikroregiony:

- starší d. bronzová:

- Ovčáry I, II, III (depoty, ojedinělý nález)

- mladší d. bronzová:

- Plešivec I, II, III, V, VII, VIII, IX (ohrazený výšinný sídlištní areál)
- Praha-Suchdol I, II, Úholičky (depoty, nížinný sídlištní areál?)
- Nečín I, II, Hřiměždice (depot, neznámý kontext, nížinný sídlištní areál)

- pozdní d. bronzová:

- Tetín I, II, III (ohrazený výšinný sídlištní areál)

- doba bronzová komplexně (zastoupení dokladů metalurgie z více časových horizontů):

- Plešivec I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX (mladší d. br., mladší-pozdní d. br., d. bronzová; depoty a sídlištní nálezy v rámci ohrazeného výšinného sídlištního areálu)
- Tetín I, II, III, IV (mladší-pozdní d. br., pozdní d. br.; depoty a ojedinělé nálezy v rámci ohrazeného výšinného sídlištního areálu)
- Praha-Suchdol I, II, Praha-Bohnice I, II, Úholičky, Statenice (mladší d. br., pozdní d. br., d. bronzová; depoty, nížinné sídlištní areály, sídlištní nálezy a ojedinělý nález v rámci ohrazeného výšinného sídlištního areálu)
- Praha-Bubeneč I, II, Praha-Holešovice (starší d. br., mladší d. br.; depot, ojedinělé nálezy)
- Praha-Vokovice I, II, III, Praha-Liboc (starší d. br., střední-pozdní d. br., mladší-pozdní d. br., d. bronzová; nížinný sídlištní areál, ojedinělý nález, pohřební areál?, neznámý kontext)
- Tuchlovice I, II, III (starší d. br., střední d. br., mladší d. br.; nížinný sídlištní areál, depot, neznámý kontext)
- Slaný I, II, Kvíc (starší d. br., mladší d. br.; výšinný sídlištní areál, ojedinělý nález, nížinný sídlištní areál)
- Kolín I, II, III (starší d. br., pozdní d. bronzová; ojedinělé nálezy, depot?, neznámý kontext)
- Mělník, Brozánky I, II (střední-mladší d. br., mladší-pozdní d. bronzová; depot; nížinný sídlištní areál)

Obrátíme-li pozornost ke sledování možné **organizace metalurgie bronzu prostřednictvím příslušníků elit** (a to zejména provozu na exponovaných sídlištních areálech podle tradičního pohledu¹¹), zjistíme, že potenciálních důkazů o tomto případném vztahu a přítomnosti elit na lokalitách obecně není mnoho (cf. *Augustýnová 2016b*, 79). Jen z několika málo lokalit jsou známy artefakty, které bývají s elitním prostředím tradičně spojovány. Nejslibnější lokalitu představuje **Velim**, okr. Kolín – výšinný ohrazený sídlištní areál zvláštního významu. Pochází odtud množství exkluzivních artefaktů ze střední doby bronzové v podobě fragmentů bronzových nádob či dýčky, kostěné postranice udidla, četných zlatých drátěných svítků či importů jantaru (*Hrala – Sedláček – Vávra 1987*, 4, 10, 12; *Hrala – Šumberová – Vávra 2000*, 220–227, 236, 237; *Harding et al. 2017*, 78; ZAA č. j. 1270/03; Archeologická databáze Čech). Důležitou roli velmi pravděpodobně hrála nevelká vzdálenost k toku Labe, jistě představujícího významnou komunikační tepnu zprostředkovávající transport zboží, polotovarů a surovin. Druhou lokalitou může být hraděště **Plešivec**, okr. Příbram, z něhož však známe podobné doklady pouze z mladobronzových depotů. Jde o dýku, bronzový mečík a mečík s pozlacenou rukojetí (*Jelínek 1896*, 203, Fig. 421; *Kytlicová 2007*, 289, 290). Ostatní exponované lokality vykazují stejné druhové spektrum artefaktů jako nížinné sídlištní areály. Rovněž v rámci celých Čech jsou obdobná místa, s uvažovanými doklady přítomnosti elit, nepočtená. Při současné úrovni poznání můžeme jmenovat prakticky jen starobronzové lokality Dívčí Kámen, okr. Český Krumlov (*Poláček 1966*, 6, 13, 21, 27–28, 53, obr. VIII; *Havlice – Hrubý 2002*, 48, Abb. 15–16) nebo Hradec u Dobřejovic, okr. České Budějovice (*Chvojka – John – Šálková 2008*, 63, 66–69, obr. 5:4,7–8, 6:1), z nížinných sídlišť se pak vymyká především obchodní centrum s dálkovými kontakty v Hostech,

¹¹ Odkazy na související literaturu viz *Augustýnová 2016b*, 56.

okr. České Budějovice (Beneš 1984, obr. 9–11; 1988, 10–11, obr. 2:20, 3, 4, 15; Břicháček 1991, 91, 93, fig. 3; Havlice 2000, 59–63), případně středobronzové Radčice, okr. Strakonice (Chvojka – Michálek 2003, 89–96, 102–103, 123, 126, 128, 147, obr. 4, 4A, 6–9, 16–17, 30:1). Z důvodu relativně četné přítomnosti dokladů metalurgie na nížinných sídlištních areálech a nízkého zastoupení elitních artefaktů na exponovaných sídlištních areálech **nelze v současnosti spatřovat výhradní podíl organizace elit na metalurgii a přeceňovat hospodářsko-distribuční roli hradišť**. Na druhou stranu není možné nepočítat s eventuální (archeologicky neviditelnou?) přítomností elit v rámci nížinných sídlištních areálů a posunu terénního bádání na obou rozdílných typech lokalit.

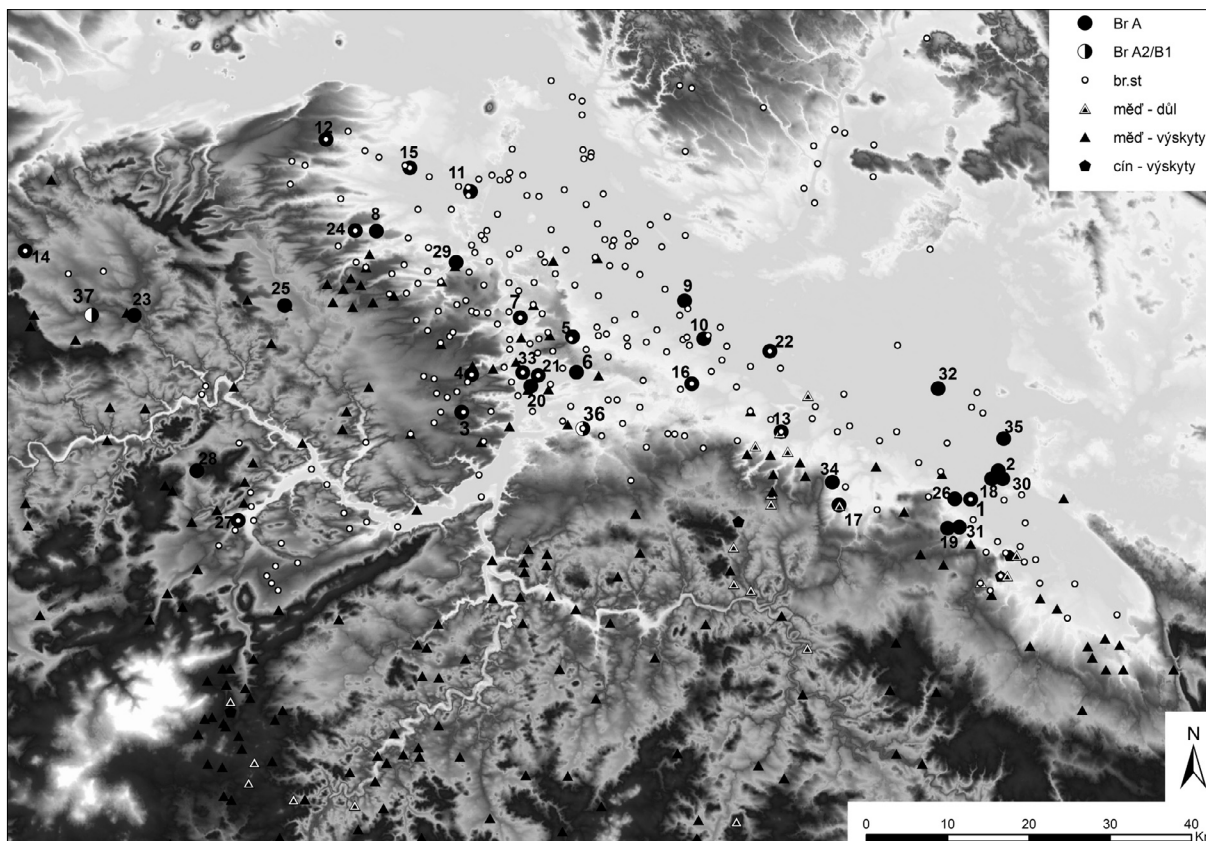
ZÁVĚR

Střední Čechy patří k regionům s intenzivněji doloženými metalurgickými aktivitami – srovnatelné se s nimi v tomto ohledu jeví severozápadní a jižní Čechy (cf. Augustýnová 2016b; Augustýnová v tisku), přičemž více podobností lze shledat s prvně jmenovanou oblastí. V minulosti byly ve středních Čechách snad zachyceny, kromě sekundárních a terciárních pramenů metalurgie, indicie primárních v podobě metalurgických pícek (Plešivec, Slánská hora). Z hlediska specializace výroby se zde můžeme spolehlivě setkat s činnostmi odrážejícími slévačství, kovářství, kovotepectví a cizelérství. Metalurgie bronzů v tomto regionu probíhala kontinuálně po celou dobu bronzovou, s těžištěm v mladší době bronzové (intenzitou následované starší dobou bronzovou v případě, že do analýzy budou zahrnuty depoty, při aplikaci kritického pohledu ji ale nahrazuje pozdní doba bronzová) – podobné chronologické struktury jsou patrné v severozápadních Čechách (cf. Augustýnová v tisku).

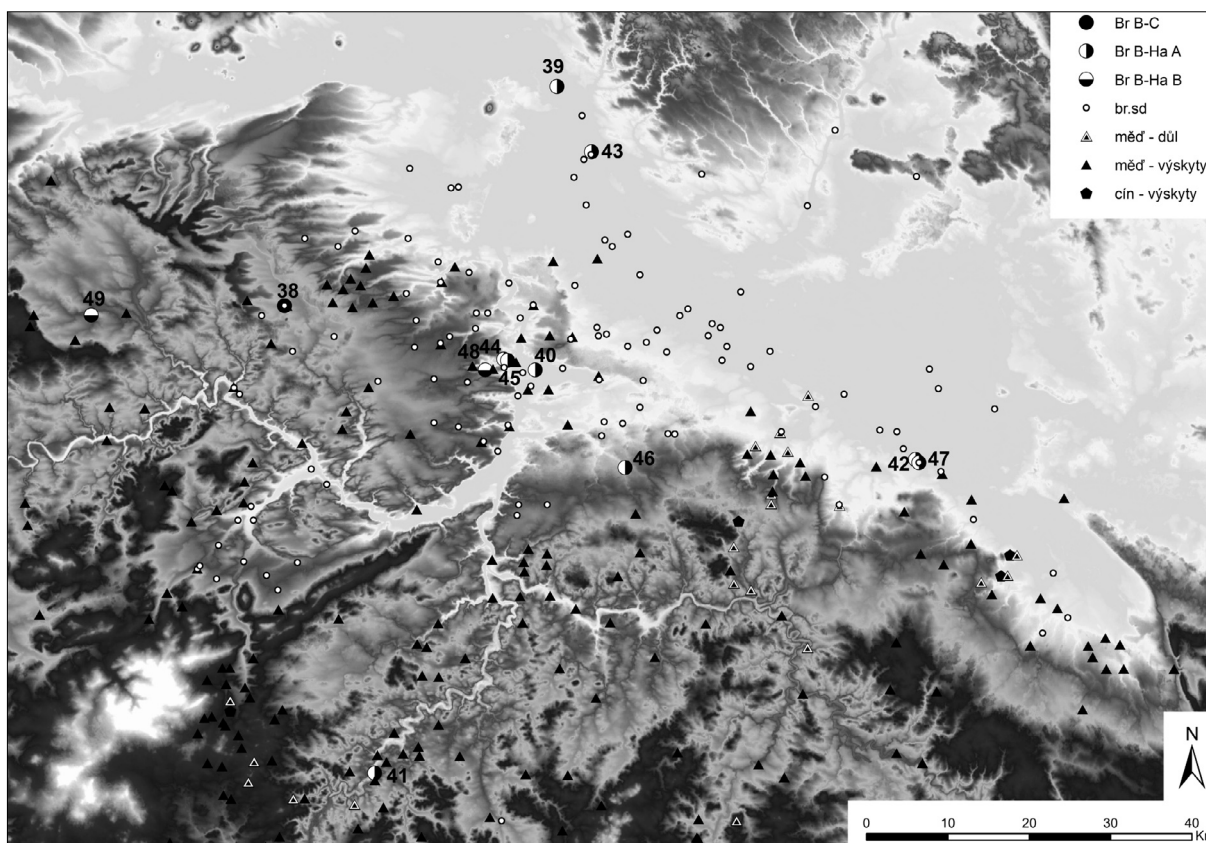
Převažují zde kontexty nížinných sídlištních areálů nad areály exponovanými. Posuzujeme-li individuálně jednotlivé časové horizonty, je tento nepoměr patrný zejména v mladší době bronzové (a též u lokalit s doklady z mladší–pozdní doby bronzové), ostatní období jsou početně víceméně vyrovnaná. Stejný trend se opět ukazuje v severozápadních Čechách (cf. Augustýnová v tisku). Přímá a výhradní vazba celkového systému organizace metalurgie bronzů na elitní prostředí zůstává tedy za současného stavu poznání nepotvrzena, a to také z důvodu archeologicky neznámých či neidentifikovatelných dalších potenciálních projevů elitního prostředí. Zcela výjimečné lokality představují ohrazená výšinná sídliště Velim a Plešivec. Na nich je možné předpokládat přítomnost elit, a potažmo tedy i jejich zapojení do metalurgického systému.

Dále se studiem podařilo identifikovat skupinu míst s relativně intenzivnější metalurgickou činností v jednotlivých horizontech doby bronzové i tohoto období jako celku v několika mezoregionech (např. pražská oblast, Kladensko, Kolínsko, Berounsko), užších mikroregionech (např. užší okolí Kolína, Tetína, Plešivec či Prahy-Suchdola, Vokovic apod.) a na samotných lokalitách (např. Plešivec, Zvoleněves, Vepřek, Kněžves). Patrná je koncentrace lokalit v širším okolí větších toků (Vltava, Labe), které mohly hrát značnou roli v distribuci kovových surovin, polotovárů či hotových výrobků v sídelním systému (cf. Zápotocký 1969; Salač 1997; Chvojka – Jiráň 2013; Chvojka 2015). Polabí a případně širší Berounsko lze považovat za centrální oblasti metalurgické výroby. Je zde patrná časová kontinuita produkce od starší po pozdní dobu bronzovou s projevy určitého útlumu ve střední době bronzové, kterýžto může odrážet spíše problematiku úrovně obecného bádání o této epoše. Zcela periferní oblasti představují horské masivy Brd, Vlašimská a Hornosázavská pahorkatina či východní části Benešovské pahorkatiny. Lokality s doklady metalurgie se většinou nacházejí v rámci sídelní sítě, v některých případech na jejím okraji. Ve sledované středočeské oblasti se nachází řada lokálních malých zdrojů mědi, často v nepříliš velké vzdálenosti od lokalit s doklady metalurgie. Dobře dosažitelné jsou v regionu i významnější zdroje, případně bohatá nadregionální ložiska v pohraničních oblastech se také ze středních Čech zjevují jako (např. sezónně) nedostupná. Kromě několika málo výskytů cínové rudy, není studované území na tento kov perspektivní a zřejmě ho bylo nutné získávat jinde.

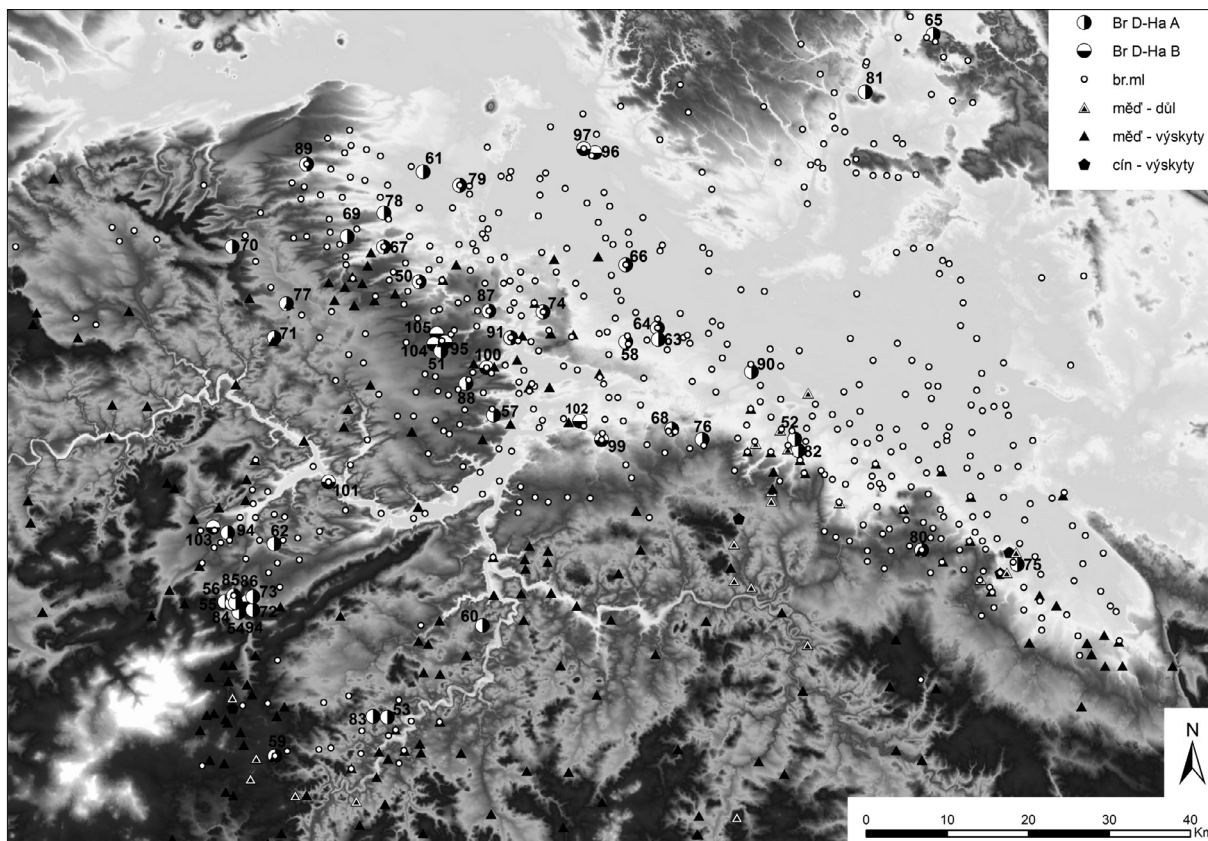
Středočeskou oblast spolu se severozápadočeskou lze, za současného stavu bádání, považovat za makroregiony s nejrozsáhlejší a nejintenzivnější metalurgickou aktivitou v rámci Čech. Tento obraz je možné vyložit ve smyslu výsledné synchronizace nejen kvalitních přírodních podmínek, které byly dlouhodobě preferovány minulými komunitami v širokém geografickém prostoru, polohy na významných komunikačních tepnách (tj. se zde nacházelo husté osídlení o velké kulturně-ekonomické komplexitě), ale také vysoké míry probádanosti mnohých částí těchto dvou makroregionů. Tyto faktory spolupůsobením vytvářejí vyšší kumulaci pramenů, včetně metalurgických. Přesto se lze se značnou pravděpodobností, na základě komparace s ostatním územím Čech, domnívat, že právě zdejší rozvinutá kulturně-ekonomická komplexita (aniž bychom ji chtěli jinde zcela degradovat a jiné makroregiony se na systému organizace metalurgie doložitelně podílely) bude při interpretaci hrát roli větší.

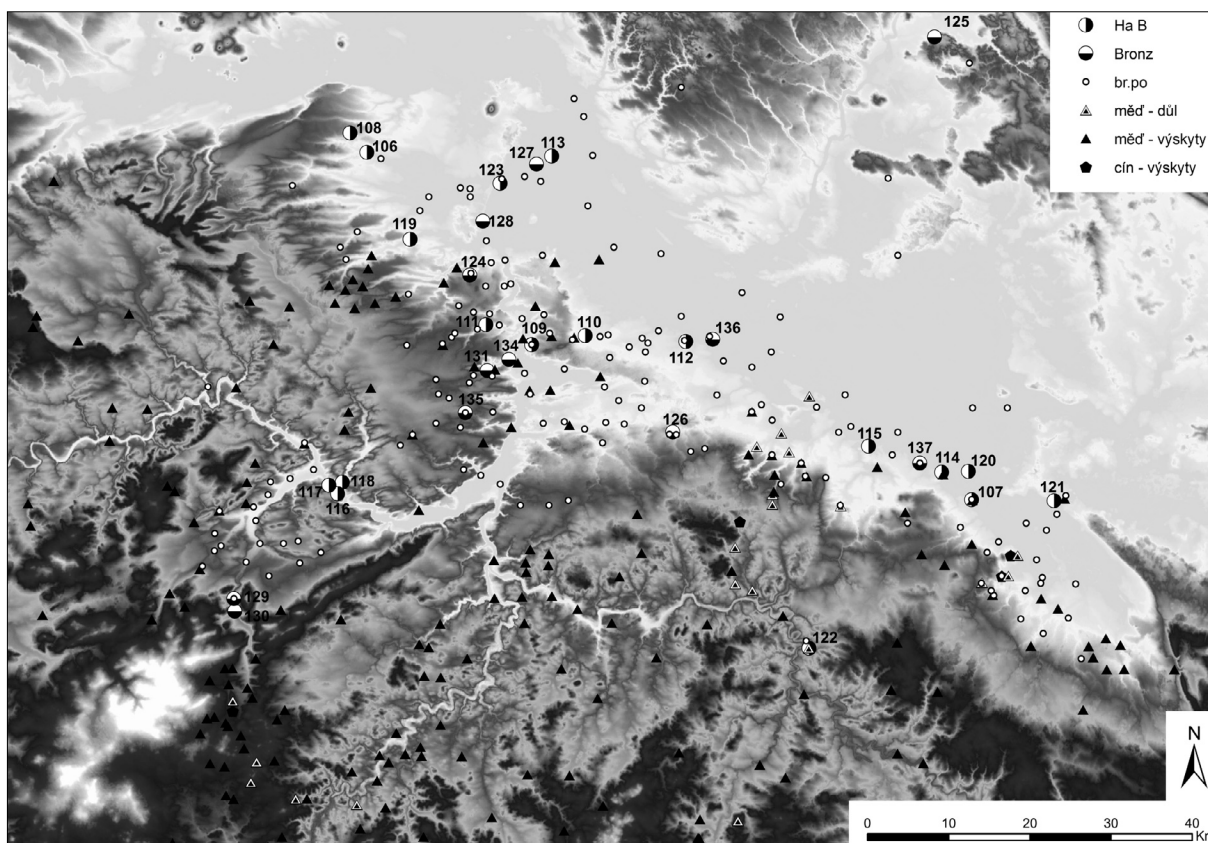
Mapa 1. Lokality s potenciálními doklady metalurgie ve středních Čechách z horizontu starší doby bronzové a intervalu Br A2/B1 ve vztahu k sídelní síti starší doby bronzové a potenciálním surovinovým zdrojům mědi a cínu

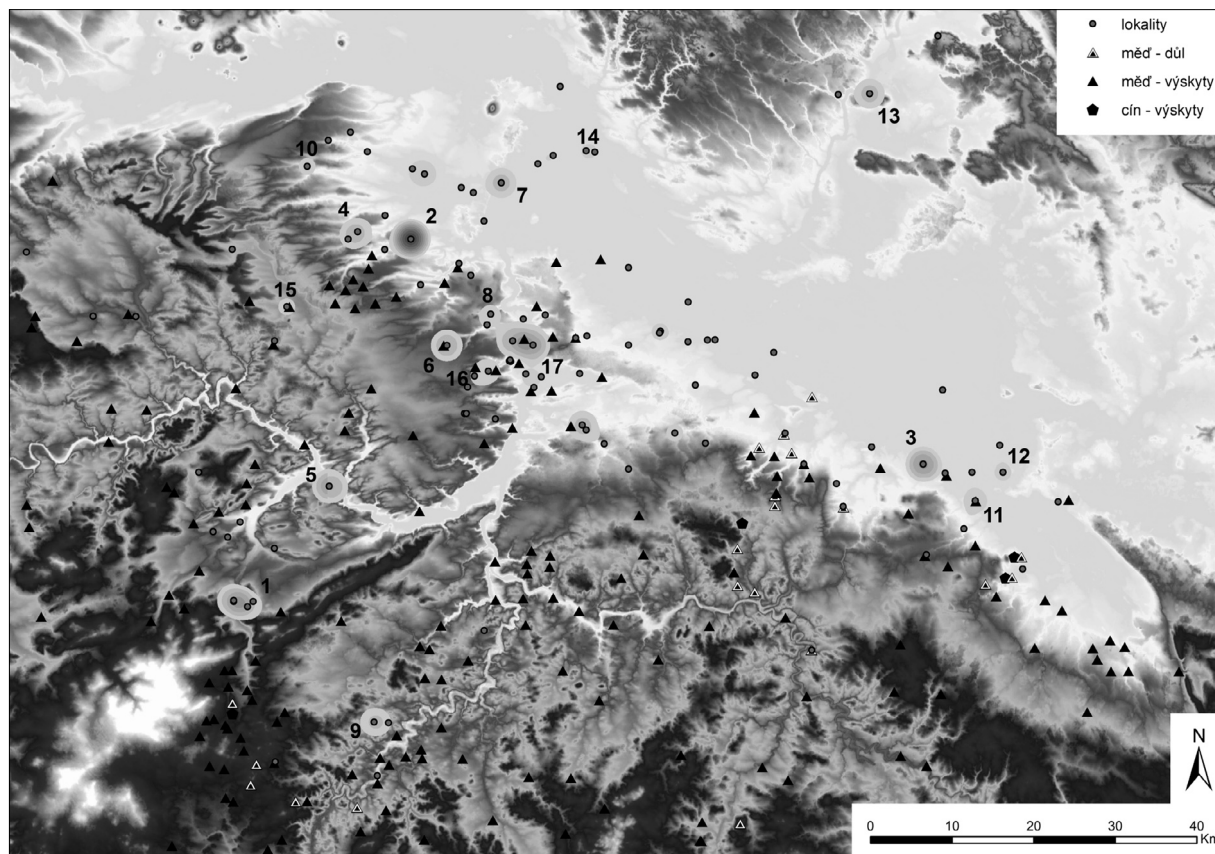
Mapa 2. Lokality s potenciálními doklady metalurgie ve středních Čechách z horizontu střední doby bronzové a intervalů Br B - Ha A, Br B - Ha B ve vztahu k sídelní síti střední doby bronzové a potenciálním surovinovým zdrojům mědi a cínu

Mapa 3. Lokality s potenciálními doklady metalurgie ve středních Čechách z horizontu mladší doby bronzové a intervalu Br D – Ha B ve vztahu k sídelní síti mladší doby bronzové a potenciálním surovinovým zdrojům mědi a cínu

Mapa 4. Lokality s potenciálními doklady metalurgie ve středních Čechách z horizontu pozdní doby bronzové a nespecifikované doby bronzové ve vztahu k sídelní síti pozdní doby bronzové a potenciálním surovinovým zdrojům mědi a cínu

Mapa 5. „Metalurgická centra“ ve středních Čechách: 1 Plešivec, 2 Zvoleněves, 3 Velim, 4 Slaný, Kvíc, 5 Tetín, 6 Kněžves, 7 Vepřek, 8 Praha-Suchdol, Praha-Bohnice, Úholičky, Statenice, 9 Nečín, Hřiměždice, 10 Klobuky, 11 Kolín, 12 Ověčary, 13 Chudoplesy, 14 Mělník, Brozánky, 15 Tuchlovice, 16 Praha-Vokovice, Praha-Liboc, 17 Praha-Bubeneč, Praha-Holešovice

LITERATURA

- Augustýnová, M. 2015: Hortfunde als Belege der Metallurgie? Ihr Einfluss auf das Gesamtbild. In: *Fines transire*. 24. Treffen der Archäologischen Arbeitsgemeinschaft Ostbayern/West- und Südböhmen/ Oberösterreich in Bechyně 18.–21. 6. 2014. Hortfunde, Deponierungen und die Opfer in Prähistorie und Mittelalter. Rahden/Westf., 143–148.
- Augustýnová, M. 2016a: Metalurgie bronzu doby bronzové v západních Čechách – známé indicie, *Archeologia technica* 27, 19–32.
- Augustýnová, M. 2016b: Metalurgická krajina? Doklady metalurgie bronzu v jižních Čechách v době bronzové, *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 29, 55–86.
- Augustýnová, M. *v tisku*: Metalurgické (Pod)krušnohoří – stopy po výrobě bronzu v době bronzové, *Acta rerum naturalium* 20.
- Axamit, J. 1924: Tetín. Praha.
- Bartelheim, M. – Niederschlag, E. 1999: Bronzezeitliche Metallurgie im Erzgebirgsraum, *Das Altertum* 45, 293–305.
- Bath-Bílková, B. 1973: K problému původu hřiven, *Památky archeologické* 64, 24–41.
- Beneš, F. 1868: Šárka, *Památky archaeologické a místopisné* 7, 165–184.
- Beneš, A. 1984: Pravěká osada z doby bronzové na soutoku Lužnice a Vltavy. Předstihový archeologický výzkum v Hostech 1981–1983. Týn nad Vltavou.
- Beneš, A. 1988: Sídliště ze starší doby bronzové u Hostů, České Budějovice (Zpráva o předstihovém výzkumu za léta 1981–1985), *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 5, 7–26.
- Blažek, J. – Ernée, M. – Smejtek, L. 1998: Die bronzezeitliche Gussformen in Nordwestböhmen. Most.
- Blažek, J. – Gál, L. – Smejtek, L. – Vojtěchovská, I. 2003: Bronzový věk v Krušnohoří a ve středních Čechách. Katalog výstavy. Most-Čelákovice.

- Břicháček, P. 1991: Hosty (District of České Budějovice) – An Enclosed Settlement of the Early Bronze Age. In: *Archaeology in Bohemia 1986–1990*. Praha, 90–94.
- Budd, P. – Taylor, T. 1995: The faerie smith meets the bronze industry: magic versus science in the interpretation of prehistoric metal-making, *World Archaeology* 27, 133–143.
- Cierny, J. 2008: Prähistorische Kupferproduktion in den südlichen Alpen – Region Trentino Orientale, *Der Anschnitt – Beiheft* 22.
- Čtverák, V. – Smejtek, L. – Stolz, D. 2000: Nové kadluby na odlévání srpů z Hořovicka, *Archeologie ve středních Čechách* 4, 105–117.
- Daněček, D. – Klementová, J. – Nový, P. – Smíšek, K. 2010: Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy – Archeologické výzkumy v roce 2009, *Středočeský vlastivědný sborník* 28, 92–106.
- Dreslerová, D. – Kočár, P. – Chuman, T. 2016: Pravěké osídlení, půdy a zemědělské strategie, *Archeologické rozhledy* 68, 19–46.
- Eibner, C. 1992: Der Kupferbergbau in den österreichischen Alpen in der Urzeit, *Archäologie Österreichs* 3, 12–16.
- Erné, M. – Smejtek, L. 1997: Kadluby na slévání bronzových předmětů, nalezené ve Zvoleněvsi II: Několik poznámek po 112 letech, *Archeologie ve středních Čechách* 1, 183–203.
- Farkaš, Z. 1983: K začiatkom metalurgie medi v Čechách a na Morave so vzťahom ku Slovensku, *Zborník Slovenského národného múzea* 77, *História* 23, 9–29.
- Frána, J. – Chvojka, O. – Fikrle, M. 2009: Analýzy obsahu chemických prvků nových depotů surové mědi z jižních Čech. Příspěvek k metalurgii starší doby bronzové, *Památky archeologické* 100, 91–118.
- Goldenberg, G. – Breitenlechner, E. – Deschler-Erb, S. – Hanke, K. – Hiebel, G. – Hüster-Plogmann, H. – Hye, S. – Klaunzer, M. – Kovács, K. – Krismer, M. – Lutz, J. – Maass, A. – Moser, M. – Nicolussi, K. – Oegg, K. – Pernicka, E. – Pichler, T. – Pöllath, N. – Schibler, J. – Staudt, M. – Stopp, B. – Thurner, A. – Töchterle, U. – Tomedi, G. – Tropper, P. – Vavtar, F. – Weinold, T. 2011: Prähistorischer Kupfererzbergbau im Maukental bei Radfeld/Brixlegg. In: G. Goldenberg – U. Töchterle – K. Oegg – A. Krenn-Leeb (eds.), *Forschungsprogramm HiMAT. Neues zur Bergbaugeschichte der Ostalpen*, *Archäologie Österreichs Spezial* 4, 61–110.
- Hájek, L. – Moucha, V. 1985: Nálezy ze Zámků u Bohnic v Národním muzeu v Praze II, *Archaeologica Pragensia* 6, 5–76.
- Harding, A. F. 2000: *European Societies in the Bronze Age*. Cambridge.
- Harding, A. – Šumberová, R. – Knüsel, Ch. – Outram, A. 2017: Velim – Violence and Death in the Bronze Age Bohemia. The results of fieldwork 1992–1995, with a consideration of peri-mortem trauma and deposition in the Bronze Age. Prague.
- Havlice, J. 2000: Kontakty jižních Čech a středního Podunají ve starší době bronzové. Nepsaná diplomová práce, FF UK Praha.
- Havlice, J. – Hrubý, P. 2002: Betrachtungen über die Burgwälle und Höhensiedlungen am Ende der Frühbronzezeit in Südböhmen. In: *Archäologische Arbeitsgemeinschaft Ostbayern/ West- und Südböhmen*, 11. Treffen 20. bis 23. Juni 2001 in Oberzell. Rahden/Westf., 42–61.
- Hrala, J. – Sedláček, Z. – Vávra, M. 1987: Hradiště z doby bronzové u Velimi, *Práce muzea v Kolíně* 4, 3–26.
- Hrala, J. – Šumberová, R. – Vávra, M. 2000: Velim. A Bronze Age fortified site in Bohemia. Praha.
- Huml, V. – Studničná, B. 1984: Výzkumy hornické archeologie v okolí Bohutína, *Vlastivědný sborník Podbrdská* 26, 253–265.
- Chmelíková, D. 2017: Těžba mědi v pravěkých Čechách – stav a možnosti výzkumu. Nepsaná diplomová práce, FF UK Praha.
- Chvojka, O. 2015: Možnosti rekonstrukce dálkových komunikací i lokálních stezek v době bronzové v jižních Čechách. In: *Zlatá stezka – supplementum 1*. Sborník příspěvků z konference o výzkumu starých komunikací. Prachatice 9.–11. 6. 2010. Prachatice, 115–127.
- Chvojka, O. – Jiráň, L. 2013: Bronzezeitliche Hortfunde in Böhmen und ihre Beziehungen zu Fließgewässern, In: M. Chytráček – H. Gruber – J. Michálek – R. Sandner – K. Schmotz (Hrsg.), *Archäologische Arbeitsgemeinschaft Ostbayern/West- u. Südböhmen/Oberösterreich*, 22. Treffen 20. bis 23. Juni 2012 in Attersee – Mondsee. Rahden/Westf., 237–244.
- Chvojka, O. – John, J. – Šálková, T. 2008: Hradec u Dobřejovic (okr. České Budějovice). Hradiště ze starší doby bronzové, *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 21, 59–77.
- Chvojka, O. – Michálek, J. 2003: Sídliště ze střední doby bronzové u Radčic–Vodňan, okres Strakonice. Výzkumy na stavbě silničního obchvatu v letech 1994–1996, *Památky archeologické* 94, 83–160.
- Jelínek, B. 1896: Materialien zur Vorgeschichte und Volkskunde Böhmen. Theil III. Plešivec und seine nächste Umgebung in der Vorgeschichte, *Mittheilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien* 26, 195–236.
- Jiráň, L. 1995: Produkce bronzových nožů v Čechách. Příspěvek k problematice specializované výroby, *Archeologické rozhledy* 47, 587–595.

- Jiráň, L. ed. 2008: Archeologie pravěkých Čech 5. Doba bronzová. Praha.
- Jockenhövel, A. 1986: Struktur und Organisation der Metallverarbeitung in urnenfelderzeitlichen Siedlungen Süddeutschlands, Veröffentlichungen des Museums für Ur- und Frühgeschichte Potsdam 20, 213–234.
- Kienlin, T. L. – Stöllner, T. 2009: Singen Copper, Alpine Settlement and Early Bronze Age Mining: Is There a Need for Elites and Strongholds?. In: L. Kienlin – B. W. Roberts (eds.), Metals and Societies. Studies in honour of Barbara S. Ottaway. Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie 169. Bonn, 67–104.
- Korený, R. 2005: Archeologické výzkumy na Příbramsku v roce 2004, Středočeský vlastivědný sborník 23, 134–138.
- Korený, R. – Novák, L. 2004: Hromadný nález z Nečína (II) a nový pokus o lokalizaci některých bronzů ze sbírek hornického muzea Příbram, Archeologie ve středních Čechách 8, 287–300.
- Korený, R. – Slabina, M. – Waldhauser, J. 2000: „Kauza Plešivec“ – nové nálezy depotů v roce 1999, Podbrdsko 7, 229–233.
- Kratochvíl, J. 1957, 1958, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1966: Topografická mineralogie Čech I, III, IV, V, VI, VII, VIII. Praha.
- Kudrnáč, J. 1987: Archeologické výzkumy hornických stařin v povodí Litavky a středověkých zlatodolů u Čeliny, Vlastivědný sborník Podbrdsko 38–39, 221–247.
- Kuchařík, M. – Švácha, H. 2007: Keramická dýza z Prahy 6-Ruzyně. Příspěvek k metalurgii bronzu v mladší době bronzové. In: M. Salaš – K. Šabatová (eds.), Doba popelnicových polí a doba halštatská. Příspěvky z IX. konference, Bučovice 3.–6. 10. 2006. Brno, 145–155.
- Kytlicová, O. 1976: Význam těžby rud na Příbramsku pro otázku původu mědi v Čechách v mladší době bronzové. In: K problémům vývoje rudného hornictví v dějinách ČSSR, Sborník symposia pracovníků báňského průmyslu Hornická Příbram ve vědě a technice. Příbram, 99–117.
- Kytlicová, O. 1982: Bronzemetallurgie in Böhmen in der Jung- und Spätbronzezeit, Archeologia Polaki 27, 383–393.
- Kytlicová, O. 2007: Jungbronzezeitliche Hortfunde in Böhmen. Prähistorische Bronzefunde 22/12. Stuttgart.
- Lutovský, M. – Smejtek, L. a kol. 2005: Pravěká Praha. Praha.
- Martin, K. 2014: Was bleibt... Der Metallurg und sein Handwerk im archäologischen Befund, Tagungen des Landesmuseums für Vorgeschichte Halle 11, 309–319.
- Moucha, V. 1994: V hlubinách věků (archeologické nálezy na území města Slaného). In: Kniha o Slaném. Slaný, 7–42.
- Moucha, V. 2005: Hortfunde der frühen Bronzezeit in Böhmen. Praha.
- Ottaway, B. S. 1994: Prähistorische Archäometallurgie. Espelkamp.
- Ottaway, B. S. 2001: Innovation, Production and Specialization in Early Prehistoric Copper Metallurgy, European Journal of Archaeology 41, 87–112.
- Pančíková, Z. 2008: Metalurgia v období popelnicových polí na Slovensku, Památky archeologické 99, 93–160.
- Píť, J. L. 1899: Starožitnosti země České I. Čechy předhistorické 1. Pokolení kamenných mohyl. Praha.
- Pleslová-Štiková, E. 1981: Mužský u Mnichova Hradiště – Pravěká skalní pevnost. Praha.
- Podborský, V. 1974: Na okraj výroby bronzových předmětů staršího metalika na Moravě. In: L. Wiegandová (ed.), Archeologický sborník. Ostrava, 66–78.
- Poláček, J. 1966: Dívčí Kámen – hradiště z doby bronzové. České Budějovice.
- René, M. 1990: Geologie rudních ložisek. Praha.
- Richlý, H. 1894: Die Bronzezeit in Böhmen. Wien.
- Salaš, V. 1997: K významu Labe pro česko-saské kontakty v době laténské (úvod do problematiky), Archeologické rozhledy 49, 462–494.
- Salaš, M. 2005: Bronzové depoty střední až pozdní doby bronzové na Moravě a ve Slezsku I. Brno.
- Sellet, F. 1993: Chaîne Operatoire: The Concept and its Applications, Lithic Technology 18, 106–112.
- Sklenář, K. 1966: Vlastivědné muzeum v Mělníku. Katalog pravěké sbírky. Zprávy Československé společnosti archeologické při Československé akademii věd. Suppl. 2. Praha.
- Sklenář, K. 1982: Pravěké nálezy na Mělnicku a Kralupsku. Mělník.
- Slabina, M. – Smejtek, L. 2005: Měděná surovina z Plešivce, Archeologie ve středních Čechách 9, 243–246.
- Smejtek, L. 1984: K problematice metalurgie doby bronzové. In: Sborník symposia Hornická Příbram ve vědě a technice. Příbram, 131–138.
- Smejtek, L. 1994: Neznámé doklady zpracování bronzu z Dobříšska, Podbrdsko 1, 9–16.
- Smejtek, L. 2002: Slévání bronzu na knovízském sídlišti v Kněževsi u Prahy, Archeologie ve středních Čechách 6, 227–239.
- Smejtek, L. 2011: Osídlení z doby bronzové v Kněževsi u Prahy. Praha.

- Smejtek, L. – Lutovský, M. – Militký, J. 2013: Encyklopedie pravěkých pokladů v Čechách. Praha.*
- Stolz, D. – Smejtek, L. – Blažková, K. – Hradec, P. – Stolzová, D. – Šámal, Z. 2015: Středobronzový depot ze Senomat, okr. Rakovník, Archeologie ve středních Čechách 19, 551–571.*
- Stöllner, T. – Breitenlechner, E. – Fritzschn, D. – Gontscharov, A. – Hanke, K. – Kirchner, D. – Kovács, K. – Moser, M. – Nicolussi, K. – Oeggel, K. – Pichler, T. – Pils, R. – Prange, M. – Thiemeyer, H. – Thomas, P. 2010: Ein Nassaufbereitungskasten vom Troiboden – Interdisziplinäre Erforschung des bronzezeitlichen Montanwesens am Mitterberg (Land Salzburg, Österreich), Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums 57, 1–32.*
- Stöllner, T. 2014: Methods of Mining Archaeology (Montanarchäologie). In: B. W. Roberts – C. P. Thornton (eds.), Archaeometallurgy in Global Perspective. New York, 133–159.*
- Šumberová, R. a kol. 2012: Cesta napříč časem a krajinou. Katalog k výstavě nálezů ze záchranného archeologického výzkumu v trase obchvatu Kolína 2008–2010. Praha.*
- Trefný, M. – Polišínský, T. 2012: Depot bronzových předmětů z knovízského sídliště v Praze-Benicích, Archeologie ve středních Čechách 16, 741–753.*
- Tuček, K. 1970: Naleziště českých nerostů a jejich literatura 1951–65. Praha.*
- Tylecote, R. F. 1992: A History of Metallurgy. London.*
- Waldhauser, J. 2007: Historie devastování hradiště Hrada v Pojizeří detektory kovů. Důsledky jejich nasazení pro interpretaci funkcí hradiště ze sklonku doby bronzové, Archeologie ve středních Čechách 11, 257–264.*
- Zápotocký, M. 1969: K významu Labe jako spojovací a dopravní cesty, Památky archeologické 60, 277–366.*
- Zotz, L. F. 1944: Von den Mammutjägern zu den Wikingern. Ergebnisse und Aufgaben der böhmisch-mährischen Vorgeschichtskunde. Leipzig.*

Central Bohemia and the metallurgy of bronze in the Bronze Age

Central Bohemia ranks among areas with the most extensively documented metallurgical activities (similarly to northwestern and southern Bohemia). Apart from secondary and tertiary sources of metallurgy, indices of primary sources also probably come from this area (Plešivec, Slánská hora). From the viewpoint of manufacturing specialisation, we may encounter activities reflecting foundry practices, blacksmithing, coppersmithing and metal chasing. The metallurgy of bronze developed continuously in the area, throughout the whole Bronze Age, with the focal point in the Late Bronze Age (followed by the Early Bronze Age if we include hoards into the analysis, however, if a critical view is taken, it is then replaced by the Final Bronze Age). Contexts of low-land settlement areas prevail over exposed areas. If we analyse the individual time horizons separately, this discrepancy is striking especially during the Late Bronze Age (as well as for sites with evidence dating from the Late/Final Bronze Age); the other periods are more or less evenly represented. A direct and exclusive link between the organisational system of bronze metallurgy and elite environments remains unconfirmed, according to the current state of research. The enclosed hilltop settlements of Velim nad Plešivcem are rather exceptional sites. The presence of elites can be anticipated there and therefore also their involvement in the metallurgical system. Apart from this, also a number of sites with relatively intense metallurgical activity in the individual time horizons of the Bronze Age and the period as a whole were identified in several meso-regions (such as the Prague area or the regions of Kladno, Kolín, Beroun), narrower micro-regions (such as the immediate vicinity of Kolín, Tetín, Plešivec, Prague-Suchdol, Vokovice, etc.) and on individual sites (such as Plešivec, Zvoleněves, Vepřek, Kněževěs). Groupings of sites are apparent in the broader vicinity of major water courses (the Vltava, the Elbe), which might have played a significant role in the distribution of raw metal, semi-finished and finished products. The Elbe region or possibly also the broader Beroun region can be considered as central areas of metallurgical production. There is a chronological continuity in production from the Early until the Final Bronze Age with a certain decline during the Middle Bronze Age which may, however, rather reflect issues associated with the level of general research into this era. Sites with evidence for metallurgy are mostly located within the settlement network, in some cases on its edges. Within the analysed central Bohemian area, there are a number of minor local resources of copper ore, often not very far from the sites with evidence for metallurgy. More important resources in the region, or possibly rich supra-regional deposits in the border areas, are easily accessible as well. Apart from a few unimportant deposits of tin ore, the metal cannot be mined in the analysed area and it was probably necessary to get it from somewhere else. The central Bohemian area along with the northwestern one can be considered as macro-regions with the most extensive and intensive metallurgical activity within Bohemia. This impression can also be interpreted as the resultant synchronisation of not only excellent natural conditions, locations along important trade routes (i.e. there was dense settlement with a large cultural/economic complexity) but also a high degree of scientific investigation in many parts of the two macro-regions.

(English by Jan Machula)

Fig. 1. Tuyeres

Fig. 2. Crucible; castings of crucibles; cores; moulds

Fig. 3. Metal residues; semi-melted object; flashes; semi-finished products; flash and semi-melted object; rod-shaped ingot

Fig. 4. Small hammers; stamps and punches; small anvil

Map 1. Sites with potential evidence for metallurgy in central Bohemia dating from the horizon of the Early Bronze Age and the Br A2/B1 interval in relation to the settlement network of the Early Bronze Age and potential raw material resources of copper and tin ores

Map 2. Sites with potential evidence for metallurgy in central Bohemia dating from the horizon of the Middle Bronze Age and the Br B – Ha A, Br B – Ha B intervals in relation to the settlement network of the Middle Bronze Age and potential raw material resources of copper and tin ores

Map 3. Sites with potential evidence for metallurgy in central Bohemia dating from the horizon of the Late Bronze Age and the Br D – Ha B interval in relation to the settlement network of the Late Bronze Age and potential raw material resources of copper and tin ores

Map 4. Sites with potential evidence for metallurgy in central Bohemia dating from the horizon of the Final Bronze Age and unspecified periods of the Bronze Age in relation to the settlement network of the Final Bronze Age and potential raw material resources of copper and tin ores

Map 5. "Metallurgical centres" in central Bohemia

Graph 1. A – total number of sites with potential evidence for the metallurgy of bronze in central Bohemia without the application of source criticism (a); B – after the application of final criticism of the source base (b); C – find context of potential evidence for metallurgy in central Bohemia from all horizons of the Bronze Age before the application of source criticism (a); legend: a. = area, s. a. = settlement area; n = number of sites; D – after the application of final criticism of the source base (b); legend: a. = area, s. a. = settlement area; n = number of sites

Graph 2. Increase in the source base of potential evidence for metallurgy

Table 1. Hierarchy of testimonies provided by evidence for metallurgy

Table 2. List of sites with potential evidence for metallurgy in central Bohemia

	Lokalita	Okres	Datace	Nálezový kontext	Ireversibilita (depoty)	Artefakt	Kritický výběr	Hierarchie	Místo uložení	Rok	Literatura
1	Kolín II	Kolín	Br A	depot?	?	nákrčníkovitá hřívna	–	Ila	NM Praha, inv. č. 25916–15917a	před 1891	Moucha 2005, 119, 201, Taf. 150
2	Ovčáry III	Kolín	Br A	depot	?	nákrčníkovitá hřívna	–	Ila	?	2002	Tvrdlík – Mazač 2006, 386, obr. 4
3	Praha-Stodůlky	Praha	Br A	nížinný sídl. a.?	–	žebro	–	Ila	M hl. m. Prahy	1978	Fridrichová 1982, 104
4	Praha-Liboc	Praha	Br A	?	–	dyzna	X	Ilib	?	?	Piř 1899, 160, tab. 42:17
5	Praha-Děblice	Praha	Br A	nížinný sídl. a.?	–	mlat s oběžným žlábkem	X?	III	NM Praha	?	Vokolek 2009, 51, obr. 55:7
6	Praha-Vysočany	Praha	Br A?	nížinný sídl. a.?	–	kadlub/tyglík?	X	Ila?	NM Praha, inv. č. 39376	?	Blažek – Ernée – Smejtek 1998, 96–97, 173–174, Taf. 28:121
7	Řivnáč	Praha-západ	Br A	ohrazený výšinný sídl. a.	–	dyzna, síleť	–	–	?	???	Piř 1899, 160, 215, tab. 45:23
8	Slaný I	Kladno	Br A?	výšinný sídl. a.	–	5 dyzen, 2 píčky?	X	I?, Ila	?	1895–1896	Jiráň 2008, 47, 60, obr. 21:8–10; Schmidt 1896, 297, 307–308, tab. XXXIII:19
9	Stará Boleslav	Praha-východ	Br A	nížinný sídl. a.	–	struska	–	III	M Čelákovice	2008	ADČ
10	Toušeň I	Praha-východ	Br A	nížinný sídl. a.	–	struska	–	III	M Čelákovice, příř. č. 21/07	2007	ADČ
11	Uhý	Kladno	Br A	pohřební a.	–	amorfní síleť	–	Ila	ARÚ Praha	1999	ADČ
12	Vraný-Čertovka	Kladno	Br A	výšinný sídl. a.	–	kadlub, dyzna	X	Ila	M Slaný; ARÚ Praha	1953–1956	Blažek – Ernée – Smejtek 1998, 181, Taf. 29:144
13	Český Brod	Kolín	Br A1/2	depot	?	nákrčníkovitá hřívna	–	Ila	NM Praha, inv. č. 52289–52292	před 1873	Moucha 2005, 20, 23, 103, 177, Taf. 33:1–4
14	Hořovičky	Rakovník	Br A1/2	depot (nížinný sídl. a.)	–	nákrčníkovitá hřívna	–	Ila	NM Praha, inv. č. 210091–210169	1982/1983	Moucha 2005, 20, 23, 109
15	Hospozín	Kladno	Br A1/2	depot	?	nákrčníkovitá hřívna	–	Ila	NM Praha, inv. č. 13830–13845	před 1886	Moucha 2005, 20, 23, 109, 189–190, Taf. 34, 35
16	Jirny-okolí	Praha-východ	Br A1/2	ojedinelý nález	–	nákrčníkovitá hřívna	–	Ila	M Brandýs nad Labem, inv. č. 1085	před 1926	Moucha 2005, 116, 197, Taf. 49:16

17	Kouřim	Kolín	Br A1/2	ojedinelý nálezk?	-	nákrčníkovitá hřívna	-	Illa	M Dobruška, inv. č. 1C 8392/1-2, sbírka Klen; M Berlin, inv. č. IV. f. 398-400; M Königsberg	před 1901	Moucha 2005, 121, 204, Taf. 86
18	Ovčáry I	Kolín	Br A1/2	depot	X?	nákrčníkovitá hřívna	-	Illa	M Kolín, inv. č. 9476, 9478	před 1936	Moucha 2005, 20, 23, 136, 231, Taf. 147:10-11
19	Pašinka I	Kolín	Br A1/2	depot	X?	nákrčníkovitá hřívna	-	Illa	M Kolín, inv. č. 9416-9417	1912	Moucha 2005, 20, 23, 137, 232, Taf. 148:5-7
20	Praha-Bubeneč, Bučková ulice	Praha	Br A1/2	ojedinelý nálezk	-	nákrčníkovitá hřívna	-	Illa	NM Praha, inv. č. 87116	před 1974	Moucha 2005, 140, 236, Taf. 49:17
21	Praha-okolí	Praha	Br A1/2	ojedinelý nálezk	-	nákrčníkovitá hřívna	-	Illa	M Teplice, inv. č. W 10230-10232	před 1939	Moucha 2005, 145, 244, Taf. 170: 7-11
22	Přerov nad Labem	Nymburk	Br A1/2	depot	?	nákrčníkovitá hřívna	-	Illa	M Lysá nad Labem, inv. č. 78-79	před 1921	Moucha 2005, 145, Taf. 33:5-6
23	Rakovník-okolí	Rakovník	Br A1/2	ojedinelý nálezk	-	nákrčníkovitá hřívna	-	Illa	M Rakovník, inv. č. A 4722/65	před 1965	Moucha 2005, 147, 254, Taf. 61:4-8
24	Slaný II	Kladno	Br A1/2	ojedinelý nálezk	-	nákrčníkovitá hřívna	-	Illa	NM Praha, inv. č. 14808	před 1900	Moucha 2005, 148, 257, Taf. 20:6
25	Tuchlovice III	Kladno	Br A1/2	depot	?	nákrčníkovitá hřívna	-	Illa	M Kladno, inv. č. 7989/A	před 1913	Moucha 2005, 161, 281, Taf. 20:7-8
26	Kolín I	Kolín	Br A2	ojedinelý nálezk	-	žebro, nákrčníkovitá hřívna	-	Illa	M Kolín, inv. č. 9412, 9414	před 1943	Moucha 2005, 118, 201, Taf. 148:8, 149:9-10
27	Bavoryně	Beroun	Br A2	depot? (pohřební a.?)	-	žebro	-	Illa	NM Praha, inv. č. 13130-13132	před 1884	Moucha 2005, 100, 169, Taf. 36:2
28	Kublov	Beroun	Br A2	ojedinelý nálezk? (výšinný sídl. a.?)	-	žebro	-	Illa	NM Praha, inv. č. 6817	1857	Moucha 2005, 122, 206, Taf. 22:14
29	Otvovice	Kladno	Br A2	depot	?	žebro	-	Illa	M Kladno, inv. č. 7991/A-8001/A (c)	1935	Moucha 2005, 39-40, 136, 230, Taf. 63
30	Ovčáry II	Kolín	Br A2	ojedinelý nálezk	-	žebro	-	Illa	M Kolín, inv. č. 9479	1943	Moucha 2005, 136, 231, Taf. 147:12
31	Pašinka II	Kolín	Br A2	depot	?	žebro	-	Illa	M Kolín, inv. č. 9418-9421	před 1921	Moucha 2005, 137-138, 232, Taf. 148:1-4
32	Poděbrady-okolí	Nymburk	Br A2	ojedinelý nálezk	-	žebro	-	Illa	M Poděbrady, inv. č. P 17574	před 1967	Moucha 2005, 139, 235, Taf. 33:7-8
33	Praha-Holešovice	Praha	Br A2	ojedinelý nálezk	-	žebro	-	Illa	NM Praha, inv. č. 42701	před 1940	Moucha 2005, 144, 243, Taf. 163:9
34	Třebovle-Broučkov	Kolín	Br A2	depot	?	žebro	-	Illa	M Kouřim, inv. č. P417	před 1936	Moucha 2005, 160-161, 280, Taf. 147:1-6
35	Volárna-Karolín	Kolín	Br A2	depot	?	žebro?	-	Illa	M Poděbrady, inv. č. P241-P244	1912	Moucha 2005, 165, 286

36	Praha-Hostivař II	Praha	Br A2/B1	nížinný sídl. a.?	-	kadlub	X	Ila?	M hlavního města Prahy, inv. č. 98272	1970	Blažek – Ernée – Smejtek 1998, 99, 170, Taf. 24:109
37	Senomaty_a	Rakovník	Br A2/B1	depot (nížinný sídl. a.)	-	plankonvexní ingoty, zlomky	-	Illa	M Rakovník, inv. č. A 1791–A 1965	2012	Stolz et al. 2015, 551–571
38	Tuchlovice I	Kladno	Br B	nížinný sídl. a.?	-	kadlub	X	Ila?	NM Praha, inv. č. 1115	před 1959	Blažek – Ernée – Smejtek 1998, 99, 176, Taf. 30:128
39	Horní Počaply	Mělník	Br C – Ha A	nížinný sídl. a.	-	kadlub, struska	X	Ila, III	M Mělník, inv. č. 15579–970	1972	Sklenář 1982, 63
40	Praha-Bubeneč	Praha	Br C2–D	depot	-	slitek, zlomky	-	Illa?	M hl. m. Prahy, inv. č. 6180–6182	90. léta 19. st.	Kytlicová 2007, 293–294, Taf. 38 D
41	Kamýk nad Vltavou	Příbram	Br C2–D	depot	-	plankonvexní ingoty, zlomky, výrobky	-	Illa	M Příbram, inv. č. 69–80, 82–100, 102–120	1958	Kytlicová 2007, 268–9, Taf. 25
42	Velim II_a	Kolín	Br C2–D	ohrazený výšinný sídl. a.	-	kadlub	-	Ila	M Kolín, inv. č. VE 3010	?	Hrala – Šumberová – Vávra 2000, 240, fig. VII.:17:3
43	Mělník	Mělník	Br C2–D	depot	-	plankonvexní ingoty, zlomky	-	II–III?	M Mělník, inv. č. 2660–2662	1940	Kytlicová 2007, 284, Taf. 41 B
44	Praha-Dejvice I	Praha	Br C2–D	depot?	?	plankonvexní ingoty, tyčinkovité drátko, polotovary, zlomky, výrobky	-	Illa?	M hl. m. Prahy, inv. č. 528D–542D	1890	Kytlicová 2007, Taf. 39 A, 40 F
45	Praha-Dejvice II	Praha	Br C2–D	depot?	?	slitky, výrobky	-	Illa?	NM Praha, inv. č. 19259, 19260	?	Kytlicová 2007, 295, Taf. 40 B
46	Praha-Benice	Praha	Br C2–D	depot (nížinný sídl. a.)	-	plankonvexní ingot, výrobky	-	Illa	ÚAPPŠČ	2007	Trefný – Polišenský 2012, 741–53, fotot. 18
47	Velim I	Kolín	Br C2–D	depot (ohrazený výšinný sídl. a.)	-	6 kadlubů, kovadlinka, slitek, výrobky	X	Illa	NM Praha, inv. č. 12656–12658	?	Blažek – Ernée – Smejtek 1998, 178–179, Taf. 30:132–3, 31:134–7
48	Praha-Vokovice II	Praha	Br B – Ha B	ojetiněný nález	-	jádro	X	IIb	NM Praha, inv. č. 6860	?	Blažek – Ernée – Smejtek 1998, 194–195, Taf. 35:184
49	Senomaty_b	Rakovník	Br B – Ha B?	nížinný sídl. a.	-	kolek?	X	Ila	M Rakovník, inv. č. A 1841	2012	Stolz et al. 2015, 556, obr. 13:B,52
50	Dřetovice	Kladno	Br D	depot	?	plankonvexní ingot, zlomky, výrobky	-	Illa	NM Praha, inv. č. 12646–12648	90. léta 19. st.	Kytlicová 2007, 260, Taf. 57 A
51	Kněžvese_a	Praha-západ	Br D	nížinný sídl. a.	-	jádro?	X?	Ila	ÚAPPŠČ Praha	1998	Smejtek 2011, 233, 245, obr. 175, tab. 320:9
52	Kšely II	Kolín	Br D	depot	?	plankonvexní ingot, zlomky, výrobky	-	Illa	M Kolín, inv. č. 9493–9542, 9494, 9497, 9500, 9515	?	Kytlicová 2007, 270–271, Taf. 96

53	Nečín II	Příbram	Br D?	?	-	2 výtisky tyglíku?, plankonvexní ingoty, zlomky	X?	Illa?	M Dobříš, inv. č. 7799	1910–1918	Smejtek 1994, 13–16, obr. 2:4–5
54	Plešivec IX	Příbram	Br D	ohrazený vyšší sít. a.?	-	plankonvexní ingot	-	Illa?	M Hořovice/NM Praha?	?	Kytlicová 2007, 291, Taf. 38 A
55	Plešivec VII	Příbram	Br D	depot (ohrazený vyšší sít. a.)	?	slitky, zlomky, výrobky	-	Illa?	NM Praha, inv. č. 1294	?	Kytlicová 2007, 291, Taf. 38 C
56	Plešivec VIII	Příbram	Br D	depot (ohrazený vyšší sít. a.)	?	plankonvexní ingoty, zlomky, výrobky	-	Illa	M Hořovice, inv. č. 5364–5374	1924–5?	Kytlicová 2007, 291, Taf. 36 A
57	Praha-Jinonice	Praha	Br D	depot	?	plankonvexní ingoty, zlomky	-	Illa	NM Praha	1917	Kytlicová 2007, 295–296, Taf. 44, 45 A
58	Praha-Vinoř	Praha	Br D	depot	?	plankonvexní ingoty, zlomky, výrobky	-	Illa	NM Praha, inv. č. 26205, 26207, 26210, 26213–14; M hl. m. Prahy, i. č. 3003, 3008, 3013–3014, 3029	1897	Kytlicová 2007, 314, Taf. 45 B–50 A
59	Radětice	Příbram	Br D	depot	X	plankonvexní ingoty, zlomky, výrobky	-	Illa	F. Hušpaur	1887	Kytlicová 2007, 298, Taf. 26–28 A
60	Slapy	Praha-západ	Br D	depot	-	plankonvexní ingoty, zlomky	-	Illa	M Rostoky?	2011	Smejtek – Lutoský – Miličty 2013, 325
61	Velvary	Kladno	Br D	depot	-	plankonvexní ingoty, tyčinkovité hřívny, polotovary, poloroztavený předmět, 2 nálitky, zlomky	-	Illa	M Velvary, inv. č. A 163–164, A 166–288	před 1912	Kytlicová 2007, 313–314, Taf. 54–56 A
62	Želkovice	Beroun	Br D	depot	?	plankonvexní ingot, zlomky, výrobky	-	Illa	Zámek Orlík, inv. č. V–30	1896	Kytlicová 2007, 318, Taf. 14 B
63	Dřevčice I	Praha-východ	Br D – Ha A	nížinný sídl. a.	-	2 kadluby	X	Ila?	NM Praha, inv. č. 20645, 37243–37289	před 1930	ADČ
64	Dřevčice II	Praha-východ	Br D – Ha A	nížinný sídl. a.	-	kadlub	X	Ila?	M Brandýs nad Labem, přír. č. 861/81	před 1939	ADČ
65	Hrada_a	Mladá Boleslav	Br D – Ha A	ohrazený vyšší sít. a.	-	kadlub	X	Ila	?	1953–1959	Pleslová-Štiková 1981, 118, obr. 3, 6
66	Jiřice	Mělník	Br D – Ha A	nížinný sídl. a.	-	kadlub	X	Ila	M Mělník, inv. č. 37832	1910	Sklenář 1982, 113
67	Knovíz	Kladno	Br D – Ha A	nížinný sídl. a.?	-	2 kadluby	X	Ila?	NM Praha?	1893	Blažek – Ernée – Smejtek 1998, 168, Taf. 23:104
68	Květnice_a	Praha-východ	Br D – Ha A	nížinný sídl. a.	-	struska	-	III	M Čelákovice, přír. č. 52/05, 114/07	2005, 2007	ADČ
69	Kvíc	Kladno	Br D – Ha A	nížinný sídl. a.	-	kadlub, slitek	X	Ila, II–III?	M Slaný	2002, 2003	ADČ
70	Mšec	Rakovník	Br D – Ha A	nížinný sídl. a.	-	kadlub	X	Ila	?	1966?	ADČ

71	Ostrov	Praha-východ	Br D – Ha A	nížinný sídl. a.	–	struska	–	III	M Čelákovice	2002	ADČ
72	Plešivec III_a	Příbram	Br D – Ha A?	ohrazený výšinný sídl. a.	–	amorfni slitky	–	Ila	M Příbram, inv. č. 35642–35659	2004	Korený 2005, 137–138
73	Plešivec V	Příbram	Br D – Ha A	depot (ohrazený výšinný sídl. a.)	?	plankonvexní ingoty, zlomky, výrobky	–	Illa	odcizeno	1999	Korený – Slabina – Waldhauser 2000, 229–233
74	Přemýšlení	Praha-východ	Br D – Ha A?	ojedinelý nález	–	kadlub	X	IIb	NM Praha?	před 1899	Blažek – Ernée – Smejtek 1998, 174, Taf. 28:122
75	Sedlec u Kutné Hory	Kutná Hora	Br D – Ha A	nížinný sídl. a.	–	struska	–	III	ARÚ Praha – Závist	2005	ADČ
76	Škvorec	Praha-východ	Br D – Ha A	nížinný sídl. a.	–	struska	–	III	M Čelákovice	2001	ADČ
77	Tuchlovice II	Kladno	Br D – Ha A	?	–	kadlub	X	IIb–III?	M Kladno	poč. 80. let 20. st.	Blažek – Ernée – Smejtek 1998, 194
78	Vítov	Kladno	Br D – Ha A	výšinný sídl. a.	–	slitek	–	II–III?	ARÚ Praha	2006	ADČ
79	Budhostice	Kladno	Br D – Ha A1	depot/pohřební a.?	?	zlomky, výrobky	–	III	NM Praha	?	Kytlicová 2007, 255, Taf. 56 C
80	Chotouchov	Kolín	Br D – Ha A1	depot	?	kadlub, plankonvexní ingoty, výrobky	X	Illa	M Kolín, inv. č. 9469a,b, 9470, 9483, Sbírka Dvořák	?	Blažek – Ernée – Smejtek 1998, 167, Taf. 27:103
81	Chudoplesy	Mladá Boleslav	Br D – Ha A1	depot	–	kladívko, kovadlinka, dlátko, kolek?, plankonvexní ingoty, polotovary, zlomky, výrobky	X	Illa	?	2010	Smejtek – Lutovský – Militký 2013, 124–125
82	Kšely I	Kolín	Br D – Ha A1	ojedinelý nález	–	kadlub	X	IIb	M Kolín, inv. č. 9818, Sbírka Dvořák	před 1943	Blažek – Ernée – Smejtek 1998, 168–169, Taf. 23:106
83	Nečín I	Příbram	Br D – Ha A1	depot	X	kladívko, plankonvexní ingoty, výrobky	X	Illa	M Příbram, inv. č. A 46, 48/a–I	1930	Korený – Novák 2004, 287–289, obr. 3:2
84	Plešivec I	Příbram	Br D – Ha A1	ohrazený výšinný sídl. a.	–	píčka?, velký slitek, plankonvexní ingoty, poloztvavené a neroztavené předměty	X	I?	NM Praha, inv. č. 13264–5, 13267, 13271, 13273–13309	1876	Kytlicová 2007, 289–290, Taf. 34 D, 35 A
85	Plešivec II	Příbram	Br D – Ha A1	ohrazený výšinný sídl. a.	–	píčka?, slitky	X	I?	–	1886	Kytlicová 2007, 290, Taf. 37 A
86	Plešivec X	Příbram	Br D – Ha A1	depot (ohrazený výšinný sídl. a.)	–	plankonvexní ingoty, výrobky	–	Illa	NM Praha	1878	Kytlicová 2007, 290
87	Úholičky	Praha-západ	Br D – Ha A1	nížinný sídl. a.?	–	3 kadluby	X	Ila?	M hl. m. Prahy, inv. č. 54871–54873	1960	Blažek – Ernée – Smejtek 1998, 177, Taf. 28:129–131

88	Praha-Ruzyně	Praha	Ha A	nížinný sídl. a.	-	dýzna	X	Ila	M hl. m. Praha?, inv. č. 1565495	2005	Kuchařík – Švácha 2007, 145–155, Tab. 4–6, 8–9
89	Klobouky	Kladno	Ha A1	depot	?	kladívko, tyčinkovitá hřívna, plankonvexní ingot, zlomky, výrobky	X	Ila	M Žatec, inv. č. 2349/1–7; M Slaný, inv. č. 2918–20, 3889–3894	cca 1930	Kytlicová 2007, 269, Taf. 57 B
90	Mochov	Praha-východ	Ha A1	nížinný sídl. a.	-	kadlub	X	Ila	M Čelákovice, inv. č. A 8814	1983	Blažek – Ernée – Smejtek 1998, 169, Taf. 23:107
91	Praha-Suchdol I	Praha	Ha A1	depot	X?	6 kadlubů	X	Ila	NM Praha, inv. č. 36951a, b, 39432a, b, 39433a, b	1928	Blažek – Ernée – Smejtek 1998, 171–172, Taf. 24:113–114, 25:115–6, 26:117–118
92	Praha-Suchdol II	Praha	Ha A1	depot	?	plankonvexní ingoty, zlomky, 2 nálitky	-	Ila	NM Praha	1930	Lutovský – Smejtek a kol. 2005, 509–510, 580; Zotz 1944, Bild 48
93	Hříměždice	Příbram	Ha A1–2	nížinný sídl. a.	-	kadlub	X	Ila	M Příbram, přír. č. 15/87	1987	Blažek – Ernée – Smejtek 1998, 167, Taf. 22:102
94	Praskolesy	Beroun	Ha A2	nížinný sídl. a.	-	kadlub	X	Ila	ÚAPPSC Praha	1991–1998	Čtverák – Smejtek – Stolz 2000, 105–117, obr. 3, 4:2
95	Kněževés_b	Praha-západ	Br D – Ha A2/B1	nížinný sídl. a.	-	reziduum bronzoviny	-	Ila–III?	ÚAPPSC Praha	1998	Smejtek 2011, 233, fototab. 13:5.3
96	Brozánky I	Mělník	Br D – Ha B	nížinný sídl. a.?	-	kadlub	X	Ila?	NM Praha, inv. č. 15602	před 1897	Blažek – Ernée – Smejtek 1998, 166, Taf. 22:100
97	Brozánky II	Mělník	Br D – Ha B	nížinný sídl. a.?	-	kadlub	X	Ila?	M Mělník, inv. č. 1985	1899	Blažek – Ernée – Smejtek 1998, 166, Taf. 22:101
98	Plešivec III_b	Příbram	Br D – Ha B	ohrazený vyšší sídl. a.	-	síttek, amorfní síttek, struska	-	II–III?, III	?	2004	ADČ
99	Praha-Petrovice	Praha	Br D – Ha B	nížinný sídl. a.	-	2 kadluby	X	Ila	NM Praha	1904	Blažek – Ernée – Smejtek 1998, 170–171
100	Praha-Vokovice I	Praha	Br D – Ha B	nížinný sídl. a.?	-	2 kadluby	X	Ila?	NM Praha	před 1894	Blažek – Ernée – Smejtek 1998, 173, Taf. 27:119–120
101	Teřín IV	Beroun	Br D – Ha B	ojedinelý nález	-	kadlub	X	IIb	NM Praha, inv. č. 45546, Sběrka Axamit	1908	Blažek – Ernée – Smejtek 1998, 176, Taf. 29:127
102	Praha-Hostivař I	Praha	Br D – Ha B2	nížinný sídl. a.	-	amorfní sítky	-	II–III?	?	1999	http://kar.zcu.cz/vyzku/m/Hostivar2/index.htm
103	Chlustina	Beroun	Ha A – Ha B	nížinný sídl. a.	-	kadlub	X	Ila	?	1998	Čtverák – Smejtek – Stolz 2000, 105–117, obr. 2, 4:1

104	Kněževés_c	Praha-západ	Ha A1 – A2/B1	nížinný sídl. a.	–	mlat s oběžným žlábkem?, rezidua kovu, struska	X	IIa–III?, III	ÚAPPŠC Praha	1998	Smeitek 2011, 233, 245, 256–258, 492, obr. 196:10, tab. 326:5, fototab. 13:5.1–2
105	Kněževés_d	Praha-západ	Ha A2/B1	nížinný sídl. a.	–	kadlub	X	IIa	ÚAPPŠC Praha	1998	Smeitek 2011, 326, 491, obr. 173, tab. 321:8
106	Jarpice	Kladno	Ha B	depot	?	kovadlinka?	X?	IIla	NHM Wien	před 1918	Kytlicová 2007, 167, Taf. 145 B
107	Kolín III	Kolín	Ha B	?	–	slitek	–	II–III?	přír. č. 27379/08	?	Šumberová a kol. 2012, 124
108	Lukov	Kladno	Ha B	???	–	kadlub	X	IIb–III?	NM Praha, inv. č. 15775–15786	před 1940	ADČ
109	Praha-Bohnice I_a	Praha	Ha B	ohrazený výšinný sídl. a.	–	kadlub	X	IIa	NM Praha, inv. č. 14578	1916–1918	Blažek – Ernée – Smeitek 1998, 195, Taf. 38:186
110	Praha-Čakovice	Praha	Ha B	nížinný sídl. a.	–	tyglík	X	II	M hl. m. Prahy, inv. č. 213732	1976	Lutovský – Smeitek a kol. 2005, 542
111	Statenice	Praha-západ	Ha B	nížinný sídl. a.	–	struska	–	III	M Roztoky	2005	ADČ
112	Zápy	Praha-východ	Ha B	nížinný sídl. a.	–	struska	–	III	M Čelákovice, přír. č. 223/09	2010	ADČ
113	Jenišovice	Mělník	Ha B1	depot	?	polotovary, zlomky, výrobky	–	III	NM Praha, inv. č. 15947–16152; M Mělník, inv. č. 2673–2693	1897	Kytlicová 2007, 267–8, Taf. 98 B–105 A
114	Ohrada	Kolín	Ha B2–3	ojedinelý nález	–	kadlub	X	IIb	M Kolín, inv. č. 9815, Sbírka Dvořák	1936	Blažek – Ernée – Smeitek 1998, 169, Taf. 23:108
115	Radim	Kolín	Ha B2–3	nížinný sídl. a.?	–	kadlub	X	IIa?	NM Praha, inv. č. 15631	?	Blažek – Ernée – Smeitek 1998, 174, Taf. 27:123
116	Tetín I	Beroun	Ha B2–3	ohrazený výšinný sídl. a.	–	2 kadluby, kovářská?, 2 odlévací jádra, slitek, výrobky	X	IIa	NM Praha, inv. č. 45712–45714	1918	Blažek – Ernée – Smeitek 1998, 175, Taf. 29:124
117	Tetín II	Beroun	Ha B2–3	ojedinelý nález	–	kadlub	X	IIb	ÚPRAV FF UK Praha, inv. č. 187	?	Blažek – Ernée – Smeitek 1998, 175, Taf. 29:125
118	Tetín III	Beroun	Ha B2–3	ojedinelý nález	–	kadlub	X	IIb	M Poděbrady, inv. č. P 245	před 1910	Blažek – Ernée – Smeitek 1998, 176, Taf. 29:126
119	Zvoleněves	Kladno	Ha B2–3	?	–	21 kadlubů	X	IIb–III?	NM Praha, inv. č. 87296–87310	1885	Blažek – Ernée – Smeitek 1998, 181–187, Taf. 32:145–6, 149–150, 154–161, 164–5, 33: 147–148, 151, 153, 34: 161–163

120	Hradištko	Kolín	Ha B3	depot	-	-	zlomky, výrobky	-	III	M Kolín, inv. č. 9425-9460	?	Kytlicová 2007, 266, Taf. 187-189 A
121	Lžovice	Kolín	Ha B3	depot	-	-	plankonvexní ingot, zlomky, výrobky	-	IIa	NM Praha, inv. č. 16264	1880	Kytlicová 2007, 280-281, Taf. 190-191 A
122	Rataje nad Sázavou	Kutná Hora	Ha B3	depot	-	-	plankonvexní ingoty, zlomky, výrobky	-	IIa	Zámek Rataje nad Sázavou, inv. č. 37-39	1944	Kytlicová 2007, 299, Taf. 154, 155 A
123	Vepřek	Mělník	Ha B3	nížinný sídl. a.	-	-	6 kadlubů	X	IIa	NM Praha, inv. č. 16342-8, 16354?	1893/1894	Blažek - Ernée - Smejtek 1998, 179-181, Taf. 35:138-141
124	Holubice v Čechách	Praha-západ	Br A - Ha B	nížinný sídl. a.?	-	-	slítek	-	II-III?	M Roztoky	2008	Daněček et al. 2010, 93
125	Hrada_b	Mladá Boleslav	Br A - Ha B	ohrazený vyšší sídl. a.	-	-	plankonvexní ingoty	-	IIa?	?	2006	Waldhauser 2007, 262-263
126	Květnice_b	Praha-východ	Br A - Ha B	nížinný sídl. a.	-	-	struska	-	III	M Čelákovice, přír. č. 52/06	2006	ADČ
127	Lužec nad Vltavou	Mělník	Br A - Ha B	pohřební a.	-	-	kadlub	X	IIa	M Mělník	1955-1956	Sklenář 1982, 228
128	Nelahozeves	Mělník	Br A - Ha B	nížinný sídl. a.	-	-	struska	-	III	M Mělník, inv. č. 1571-1572	?	Sklenář 1966, 19
129	Plešivec IV	Příbram	Br A - Ha B	depot? (ohrazený vyšší sídl. a.)	?	-	slitky	-	IIa?	M Příbram, inv. č. 304/1984	před 80. léty 20. st.	Korený - Novák 2004, 294
130	Plešivec VI	Příbram	Br A - Ha B	ohrazený vyšší sídl. a.	-	-	výlitek pece?	X?	I?	NM Praha, inv. č. H1 224 177	?	Slabina - Smejtek 2005, 243-246, obr. 1:1
131	Praha-Vokovice III	Praha	Br A - Ha B	pohřební a.?	-	-	razičlo?	-	IIa?	pan Em. Miš	?	Richý 1894, 196, Taf. 40:1
132	Praha-Bohnice I_b	Praha	Br A - Ha B	ohrazený vyšší sídl. a.	-	-	2 kadluby, kovotepecké kladívko, 3 mláty s oběžným žlábkem, reziduum bronzoviny?	X	IIa, IIa-II, III	NM Praha, inv. č. 49050, 49155, 49406, 49535	1918, 1926, 1927, 1932	Hájek - Moucha 1985, 9, 12, 15, 17, 53, 57, obr. 2:24, 4:16, 18, 3:37, 6:5
133	Praha-Bohnice II	Praha	Br A - Ha B	ojedinelý nález (ohrazený vyšší sídl. a.)	-	-	kadlub	X	IIb	M Roztoky, inv. č. 23181	?	Blažek - Ernée - Smejtek 1998, 194, Taf. 35:182
134	Praha-Dejvice III	Praha	Br A - Ha B	depot?	?	-	slítek, nářitek, struska	-	IIa?	M hl. m. Prahy	?	Kytlicová 2007, 295, Taf. 40 C
135	Praha-Malá Ohrada	Praha	Br A - Ha B	nížinný sídl. a.?	-	-	kadlub	X	IIa?	M hl. m. Prahy	?	Blažek - Ernée - Smejtek 1998, 170
136	Toušeň II	Praha-východ	Br A - Ha B	nížinný sídl. a.	-	-	slítek	-	II-III?	M Čelákovice, přír. č. 88/03	2003	ADČ
137	Velim II_b	Kolín	Br A - Ha B	ohrazený vyšší sídl. a.	-	-	3 kadluby, 19 tyčinkovitých vlátek, amorfní slitky	X	IIa	M Kolín, inv. č. VE 3010, 8139, 10715, 11935, 15386	?	Hrala - Šumberová - Vávra 2000, 240, fig. VII.17:4-6

Tab. 2. Soupis lokalit s potenciálními doklady metalurgie ve středních Čechách. Vysvětlivky: a. areál, s. a. - sídlištní areál; ojed. nález - ojedinečný nález
